

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

DOMÁCÍ NÁSILÍ V ČR Z POHLEDU PRÁVA
A PROFESÍ

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Hyková

Autor práce: Veronika Hledíková

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: pátý

2009

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

20.dubna 2009

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Kateřině Hykové, za cenné rady a připomínky.

Děkuji také policistovi, lékaři a soudci, kteří chtěli zůstat v anonymitě, za laskavou spolupráci a připravenost při rozhovorech.

Motto :

Cesta manželů životem se dá přirovnat k velmi náročnému výstupu na vysokou horu. Oba dva čerpají z toho, že se mohou vzájemně spolehnout jeden na druhého. Potěšitelné pro oba manžely je to, že po dosažení vrcholu, cíle jejich cesty, nemusejí už sestupovat někam dolů do údolí. Je jim podána pomocná ruka toho, který je nekonečnou Láskou, toho, který je na tuto společnou cestu povolal a který je nakonec přijme do své náruče.

Emil Matůšů

Obsah:

Motto : Emil Matušu

Úvod	6
1 Pojem domácí násilí.....	7
2 Legislativa.....	14
2.1 Trestní zákon	15
2.2 Zákon na ochranu před domácím násilím	16
2.3 Zákon o sociálních službách	21
3 Úhly pohledu	23
3.1 Policista	23
3.2 Lékař	25
3.3 Soudce	27
3.4 Soudní znalec.....	27
3.5 Advokát.....	29
4 Činnost neziskových organizací.....	31
4.1 Profem.....	31
4.2 Bílý kruh bezpečí.....	32
4.3 Acorus	33
4.4 Intervenční centra	34
5 Mezinárodní komparace.....	37
6 Statistika	40
Závěr.....	47
Seznam literatury	48
Seznam příloh	52
Abstrakt.....	53
Přílohy	

Úvod

Dnes už se nebojím říci nahlas: „Jsem oběť domácího násilí“. Ale ne vždy tomu tak bylo.

Můj bývalý manžel mě týral a když se k psychickému týrání začalo stále častěji přidávat i týrání fyzické, za velké podpory rodičů jsem tento vztah opustila. Dlouhou dobu jsem se snažila žít jakoby se nic nestalo, zapomenout a hlavně o tom nemluvit nahlas. Zlom nastal ve chvíli, kdy si mých podivných reakcí na určité situace začal všimnat můj nynější manžel. Nejprve jsem si myslela, že to není možné, přece jsem se z toho hrozného vztahu za dva roky vzchopila. Byla jsem šťastná, vše mě zase bavilo. Uvědomila jsem si ale také, že ty dva roky jsem žila sama se synem, bez partnera.

Abych zachránila svůj nový vztah a také sebe, musela jsem se ke svým problémům postavit rovně a ukončit svá tabu.

Téma své práce jsem si vybrala proto, že jsem se s tímto problémem potýkala osobně. Věřím, že touto prací, tím, že si ji budou číst lidé, odborníci i laici, přispějí, i byť jen z části, k záchraně jednoho psychického a fyzického zdraví či dokonce lidského života.

Na domácí násilí lze pohlížet z různých úhlů pohledu, za cíl mé práce jsem si stanovila prozkoumat pohled z hlediska různých profesí.

Pro svou práci jsem volila tyto **metody**:

- **sekundární analýzu dat** ► studium dostupné literatury, internetových stránek, platné právní úpravy
- **strukturované rozhovory s odborníky** ► lékař- rozhovor trval cca 30 min, lékaři byla zaručena anonymita, rozhovor jsem zaměřila na chování oběti u lékaře, zda přichází z vlastní iniciativy, kdo ji doprovází, charakter jejich poranění, psychický stav oběti
 - policista- rozhovor trval cca 45 min, policistovi byla zaručena anonymita, rozhovor jsem zaměřila na celý postup při nahlášení domácího násilí

► soudce- rozhovor trval cca 1 hodinu, soudci byla zaručena anonymita, rozhovor jsem zaměřila na způsob a náležitosti předběžného opatření, dle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, který byl obohacen o § 76b *"Uložení předběžného opatření ve věcech domácího násilí"*. V rozhovoru jsme se také dotkli profese advokáta.

Jak všichni víme, či se dočítáme z literatury a slyšíme z médií, násilí na ženách má celosvětový rozměr a zasahuje jak do primitivních kultur, tak i do kultur vyspělých států. Zejména v patriarchálních společnostech bylo a mnohdy stále je mužské mocenské jednání spolu se s násilím tolerováno, přijímáno jako norma. Žena je tady považována za méněcennou nebo za majetek muže, který ji může jakýmikoli prostředky ovládat. Násilí na ženách je problém, který je historicky i společensky zakořeněn.

Také v naší společnosti bylo domácí násilí řadu let tabuizováno. V několika posledních letech se tyto bariéry začaly bourat a rodí se řada změn. Mnohdy však bývá tento problém stále přehlížen a bagatelizován jako partnerský konflikt dvou dospělých lidí.

Uvědomme si však, že problém domácího násilí je společensky velmi závažný a tíživý sociální jev, jak dokazují poznatky z dlouholeté praxe, včetně medializovaných případů, ale i nejrůznější snahy o legislativní řešení tohoto problému. Domácí násilí se stalo v poslední době tématem řady významných příspěvků odborné literatury a vědeckých výzkumů.

Pokud chceme skutečně přispět k řešení problému domácího násilí, měli bychom se v první řadě zajímat, proč tento negativní jev vzniká a za jakých okolností, mezi jakými osobami, jaké jsou možnosti předcházení jeho vzniku a teprve v poslední řadě se zajímat, zda trestní právo umožňuje efektivně potrestat toho, kdo se domácího násilí dopustí a specifickými trestněprávními prostředky zabránit recidivě takového jednání.

Domácí násilí je problémem, který se projevuje jako násilí nikoliv mezi osobami, které se náhodně setkaly a třeba se ani neznají, ale naopak k němu dochází v těch nejužších komunitách, jakými jsou rodiny a jim podobné formy soužití osob ve společné domácnosti. Pomineme-li výjimečné případy agresivních jedinců, kteří nejsou schopni bezproblémového soužití a komunikace s nikým, pak domácí násilí je zpravidla vyvrcholením nebo důsledkem narušených vztahů osob, které předtím k sobě měly důvěrný vztah, jaký zákon označuje za vztah blízkých osob.

1 Pojem domácí násilí

Domácí násilí je jak z hlediska následků, které má na jeho účastníky včetně dětí přítomných aktům násilí, tak z pohledu četnosti jeho výskytu alarmujícím celospolečenským problémem, který je třeba právně uchopit, pojmenovat a navrhnout prostředky umožňující jeho řešení.

Domácí násilí je označení pro násilné jednání, kterým dochází k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, a to v bytě nebo domě společně obývaném násilnou osobou i osobou, proti níž takový útok směřuje. Domácím násilím se rozumí opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde, k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byli spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě. V rámci domácího násilí lze jednoznačně identifikovat osobu násilnou i osobu ohroženou, proti níž takové útoky nebo výhrůžky útokem směřují.¹

Násilnou osobou se rozumí osoba, která ohrožuje jinou osobu (ohroženou osobu) na životě, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti a společně s ohroženou osobou obývá byt nebo dům, popřípadě jsou či byli spolu s ohroženou osobou v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu, a vzhledem k aktuální zadokumentované situaci, předešlým incidentům a riziku reálného ohrožení lze důvodně předpokládat, že tato osoba se bude dopouštět i nadále násilí vůči ohrožené osobě.

Ohroženou osobou se rozumí osoba, proti které směřuje domácí násilí ze strany násilné osoby; jedná se většinou o osobu, která společně s násilnou osobou obývá byt nebo dům, popřípadě jsou či byli spolu s násilnou osobou v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu.

¹ BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H. *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovnice a pracovníky orgánů sociálně - právní ochrany dětí*. 1. vyd. Praha : MPSV, 2006.

Je nezbytné, aby stát řešil jev, který je obecně znám pod pojmem domácí násilí, a to prostřednictvím jasně formulované vůle státu chránit ohroženou osobu a zamezit dalšímu jednání násilné osoby, tedy jednoho člena rodiny či společného obydlí vůči druhému, a to zejména prostřednictvím možnosti jeho krátkodobého vykázní z místa, v němž spolu žijí.²

Domácí násilí zahrnuje všechny složky společnosti, není jevem spojeným jen s některými sociálními skupinami, není pouze problémem partnerských vztahů, ale zasahuje i do vztahů mezigeneračních a negativně působí zejména na děti, které jsou domácím násilí přítomny.

Ve snaze sjednotit postup lékařů při poskytování zdravotní péče osobám ohroženým domácím násilím vydalo Ministerstvo zdravotnictví doporučující metodický pokyn, podle kterého je doporučeno lékařům postupovat i v případě pouhého podezření na ohroženou osobu, a který lze využít i při postupu jiných zdravotnických pracovníků.

Za domácí násilí lze považovat fyzické, psychické nebo sexuální násilí mezi intimními partnery, tj. manžely, druhy apod., ke kterému dochází ve společně obývaném bytě nebo domě, tedy v soukromí, mimo kontrolu veřejnosti, ke kterému dochází opakovaně a kdy se intenzita násilných incidentů zpravidla stupňuje. Širší pojem domácího násilí pak zahrnuje také násilí páchané na dětech a násilí páchané na seniorech žijících ve společně obývaném bytě nebo domě. Domácí násilí je vždy akt jednostranný, násilná osoba a ohrožená osoba si nikdy nemění role.³

Občanské sdružení Bílý kruh bezpečí, se sídlem v Praze, které se angažuje na poli pomoci obětem násilné trestné činnosti, rozumí pod pojmem domácí násilí komplikovaný a strukturovaný problém do něhož zahrnuje „všechny projevy fyzického, sexuálního a psychického násilí (nejčastěji se jedná o hrubé slovní urážky, ponižování, ublížení na zdraví, znásilnění, zneužívání, permanentní kritiku, zesměšňování, výhrůžky a vydírání, včetně ekonomického, nevšímavost či odmítání, ke kterým dochází uvnitř rodinného kruhu).

Násilím obecně rozumíme zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky obdobným násilím nebo jednáním, které působí újmu na fyzickém, sexuálním nebo psychickém zdraví. Jde o agresi jedné osoby proti osobě druhé, jejímž cílem je ublížit, poškodit, poranit nebo zabít. Teorie rozlišuje **násilí absolutní**, kdy složka vůle u oběti zcela

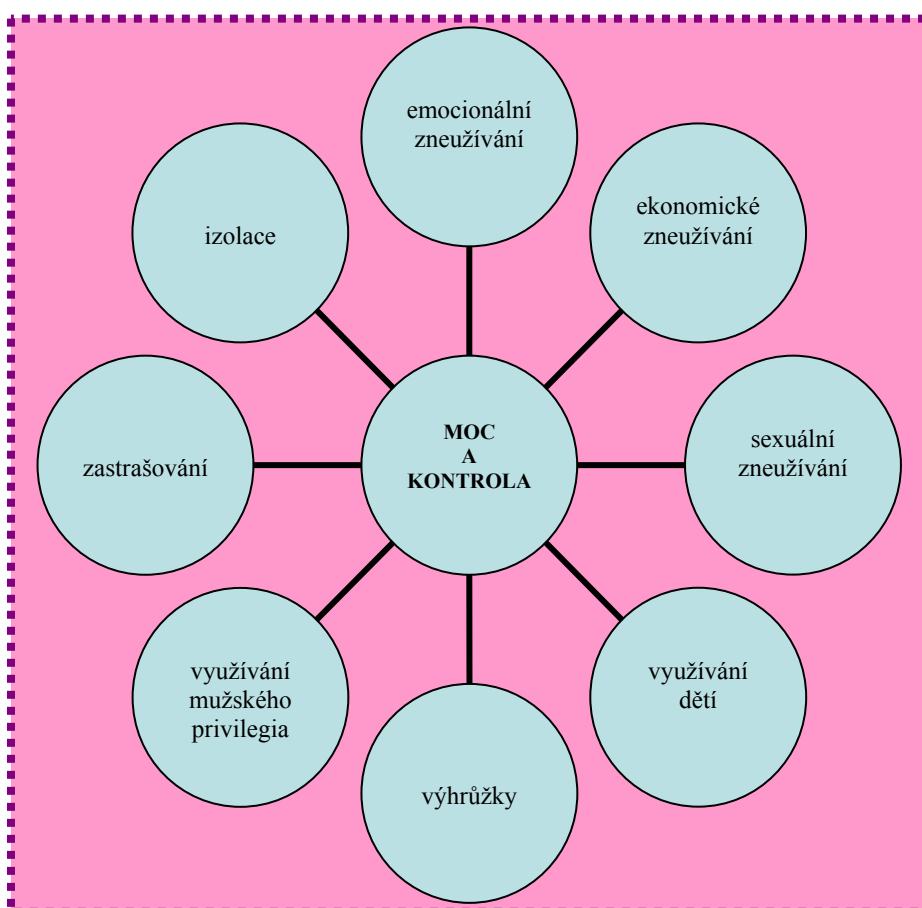
² BEDNÁŘOVÁ, Z., ČACKÁ – PAVLÍKOVÁ, I., HOLEDOVÁ, O., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H.. *Domácí násilí : manuál ke kurzům*. Praha:Acorus o. s., 2003.

³ *Metodické opatření č. 6110/2006*[online]. Praha: MZČR 2008. Dostupné na WWW : <<http://www.mzcr.cz/>>

chybí, vylučuje vlastní jednání oběti a **násilí kompulzivní**, přičemž pro situace v rámci domácího násilí přichází v úvahu spíše užití násilí kompulzivního, které nemá za cíl vyřadit vůli oběti, ale působí na psychiku oběti s cílem přinutit ji, aby se podrobila určitému nátlaku. Oběť domácího násilí však může tomuto nátlaku odolávat je velkými obtížemi, neboť je prováděným násilím velmi silně ovlivňována, při současném vědomí toho, že nátlak bude pokračovat do té doby, dokud se nepodvolí.⁴

Společným znakem všech definic domácího násilí je zejména to, že považují tyto druhy násilí za poměrně specifický fenomén, jehož mimořádnost vyplývá nikoli z existence násilí jako takového, ale zejména z povahy toho za jakých okolností a proti komu je násilí směřováno (oběťmi jsou v naprosté většině případů ženy) a jaké jsou psychologické okolnosti (nerovnováha v mocenském rozložení).

V tomto diagramu můžeme vidět rozložení moci a kontroly.⁵

Konkrétně může mít násilí podobu fyzických útoků, které se vyskytují ve formě fyzického či sexuálního násilí (škrčení, kopance, pálení ohněm, tlučení hlavou o zeď,

⁴MELICHAROVÁ, D.: *Dítě jako svědek a oběť domácího násilí*. Acta iuridica olomucensis, 2005, č. 2, s. 62–65.

⁵PENCE, E.: *V našem nejlepším zájmu*, Praha, Rosa, o.s. 2005

bodání nožem apod.), přičemž následky těchto útoků mohou být různé od hematomů na různých částech těla oběti až po její smrt.

V definicích potom bývá pod pojmem domácí násilí zahrnováno i násilí psychické, které se objevuje v podobě verbálních útoků, omezování či zastavování ekonomických zdrojů či omezování ve volném pohybu, různými příkazy a nařízeními. Častá je také izolace od rodiny a přátel.⁶

Domácí násilí je jednání volní a úmyslné, respektive svévolné. Pachatel má možnost ovlivnit své jednání, lépe řečeno rozhoduje se, zda se bude násilně chovat, či nikoliv. V zaměstnání nebo v kontaktu s přáteli se násilně nechová, a to ani když je rozčilen, frustrován či ponížen. V soukromí, vůči blízké či závislé osobě, popřípadě vůči osobě, od níž sankce nehrozí, si však pachatel agresivní chování dovolí, eventuálně se dokonce domnívá, že na ně má právo.

Domácí násilí je dále opakované – zjednodušeně řečeno, jedna facka neznamena, že se jedná o domácí násilí, pokud však jdeme do minulosti, zpravidla zjistíme, že facek a jiných forem napadení už bylo více. O násilí mezi partnery se dá říci „buď jednou nebo pořád“ – není důvod se domnívat, že násilí najednou ustane a že po třetím a čtvrtém útoku nebude následovat další.

Domácí násilí nezaměňujeme s tzv. italskou domácností, kdy manžel rozšlape manželce mobilní telefon, ona mu v odvetě zlomí nos a oba společně rozbijí porcelánový servis a zdemolují kuchyni – oba účastníci vztahu, respektive konfliktní situace, si zde jsou stejně silnými partnery, pachateli i oběťmi zároveň (chybí mocenská asymetrie). Jde o hádku, respektive spor v pravém slova smyslu, kde existují dva rovnocenní soupeři. Domácí násilí však hádkou není – tam jeden diskutuje a druhý poslouchá. I když i tzv. italská domácnost je nežádoucím způsobem soužití, nemá pro jednoho či druhého z partnerů natolik devastující vliv, jako šikana v asymetrickém vztahu „násilník – oběť“.⁷

Základní zvláštností případů domácího násilí je skutečnost, že k nim dochází zpravidla v soukromí a v rámci osobního a citového pouta, a to v manželském vztahu, nebo ve vztahu mezi druhem a družkou. Vzhledem k tomu, že páchání deliktu se děje v soukromí, je domácí násilí pro okolí skryto a ze strany pachatele i oběti existuje silná

⁶VOŇKOVÁ J., HUŇKOVÁ M. a kol.: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*; proFem, o.p.s. 2004

⁷ SPILKOVÁ, J.: *Problematika domácího násilí z pohledu oběti, agresora a okolí*, [online]. Praha: Gona s.r.o. 2008. Dostupné na WWW :< <http://gona.in/?pg=13&idclanku=46>>

motivace tento stav udržovat a posilovat. Oběť například i z důvodu studu či neochoty sobě a okolí přiznat selhání vztahu, které zvláště ženy považují za selhání osobní.

Dalším typickým a zároveň politováníhodným specifickým je přítomnost dětí u domácího násilí – děti jsou až v 95 % případů jeho svědky. Tím je velmi negativně ovlivňován jejich vývoj, duševní pohoda, vnímání vlastní hodnoty a proces vytváření hranic vůči dalším nežádoucím vlivům nebo lidem.⁸

V současné době neexistuje ani výzkumně a ani empiricky zjištěná typologie pachatelů domácího násilí, více informací máme spíše o obětech. O tom, jací jsou pachatelé domácího násilí, se dozvídáme od obětí, které s ním žily ve společné domácnosti, nebo také od pomáhajících pracovníků, pracovníků intervenčních center. Existují tedy 3 hlavní zdroje poznatků o pachatelích a to:

- z kriminologických výzkumů
- od obětí
- z psychologických výzkumů

Z výpovědí žen, které se staly oběťmi domácího násilí lze vyvozovat i to, že jednou z nejdůležitějších příčin jsou povahové vlastnosti partnera, dále pak alkohol nebo psychická porucha či domácí neshody.

Šmolka rozlišuje v situacích domácího násilí tři základní zdroje agresivního chování násilníka:

- *trvalé osobnostní založení, které je výrazně ovlivněno dědičností a výchovou*
- *drobná mozková poškození. V tomto případě násilník zpětně pociťuje lítost nad svých chováním, někdy může mít i amnézii na násilnou epizodu. Tuto poruchu lze ovlivňovat vhodnou léčbou u neurologa nebo psychiatra,*
- *dyadické reakce, tj. vzájemné působení obou partnerů, střídá se provokace a reakce. V rané fázi se doporučuje párová terapie. Někteří psychologové zabývající se domácím násilím tento postup odmítají a orientují se na oddělenou terapii pro muže a ženy.⁹*

⁸ POTMĚŠIL, J.: *Domácí násilí v přestupkovém řízení*, Správní právo, ročník 2008, č. 2

⁹VOŇKOVÁ J., HUŇKOVÁ M. a kol.: *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*; proFem, o.p.s. 2004, s. 58,59

Pachatelé jsou velice těžko odhalitelní, bývají to velice dobří společníci, milí kolegové, společenší a zábavní lidé. Jsou to ale extrémní žárlivci s majetnickými sklony, vyznávající tradiční mužské a ženské role, partnerku neustále kontrolují, snaží se o její izolaci. Příčin je několik, i když je přesně nelze stanovit. Může se jednat o problém z dětství, kdy násilnickému muži chybělo pozitivní vnímání otce a to jak z důvodu jeho totální absence nebo naopak, kdy se k němu otec choval násilně, a nebo také z důvodu, že muž vyrůstal v rodině, kde byl silný patriarchát.¹⁰

¹⁰MACH, J., ŠMOLKA, P. *Když vás trápí někdo blízký*. Praha: Portál, 1999

2 Legislativa

Cesta k legislativnímu „ošetření“ domácího násilí byla dlouhá a svízelná. Právníci i politici společně se zástupci neziskových organizací se vzájemně dlouze přeli o zbytnosti či nezbytnosti nové právní úpravy a o pravdivosti výroku, že současný právní řád má dostatek represivních nástrojů k potírání takového specifického společenského jevu, jakým je domácí násilí. Relevantní právní předpisy nakonec přeci jen přijaty byly. Na prvním místě je třeba vyzdvihnout diskusi o novelizaci trestního zákona, dále zákon na ochranu před domácím násilím a konečně i zákon o sociálních službách.

Domácí násilí je mnohostranným problémem, u něhož nelze jednoznačně říci, že to či ono opatření sníží jeho výskyt nebo může motivovat násilnou osobu k eliminaci násilného chování. Nicméně lze konstatovat, že vyřešení otázky bydlení s vědomím toho, že k domácímu násilí dochází tehdy, pokud násilná i ohrožená osoba k sobě mají fyzicky velmi blízko, tedy žijí ve společném bytě či domě, může mít za výsledek ukončení násilného chování ve vztahu mezi osobami společně bydlícími.

Domácí násilí náleží k nejrozšířenějším formám násilí a vykazuje vysokou míru latence. Představuje závažný a aktuální celospolečenský problém s devastujícím dopadem na všechny postižené, což bývají zpravidla členové rodiny, nikoliv ojediněle i děti vyrůstající

v násilném prostředí. O aktuálnosti tohoto celospolečenského problému svědčí, že se tzv. domácí násilí stalo i předmětem legislativních aktivit směřujících k zamezení nebo alespoň omezení negativních důsledků domácího násilí právními prostředky. Pojem domácího násilí představuje svébytný, samostatný fenomén, mnohavrstevnou kategorii zahrnující řadu aspektů, z nichž aspekt trestněprávní (trestněprocesní) je jenom jedním z mnoha. Proto také zmiňovaný návrh nové právní úpravy počítal nejen se změnou trestního zákona a trestního řádu, ale také dlouhé řady mimo trestních předpisů (zákon o Policii ČR, přestupkového zákona, občanského zákoníku, občanského soudního řádu, zákona o sociálním zabezpečení,

*zákona o působnosti orgánů ČR v sociálním zabezpečení). I když fenomén domácího násilí analyzujeme pouze z hlediska právních prostředků sloužících k omezení jeho negativních důsledků, setkáváme se z více úhly pohledu, více aspekty.*¹¹

2.1 Trestní zákon

Dne 4. 9. 2002 se v prostorách Senátu Parlamentu České republiky z podnětu dvou senátních výborů konal seminář, jehož tématem bylo „domácí násilí a právní možnosti jeho řešení“. Byl připraven v kontextu se senátním návrhem zákona, kterým se mění trestní zákon a zavádí několik nových ustanovení, postihujících některé zvláštní formy nedovoleného řešení vztahových otázek uvnitř určitých skupin fyzických osob. Senátní návrh obsahoval změnu skutkové podstaty, jíž se má dosáhnout novelizací § 215 trestního zákona o týrání svěřené osoby rozšířením trestnosti tohoto činu výslovně i ve vztahu k osobám blízkým. Dále navrhoval uzákonit nové výkladové pravidlo, které předpokládá, že „trestný čin je spáchán za podmínek domácího násilí, pokud se pachatel dopustí fyzického, psychického nebo sexuálního násilí nebo týrání vůči osobě blízké nebo osobě v poměru obdobném“.

Důvodová zpráva, která provázela návrh zákona, uvádí, že „domácí násilí jako společensky nežádoucí jednání není legislativně řešeno a že ve společnosti převládá názor, že domácí násilí je problémem soukromým a proto je nutno doplnit stávající trestní zákon“.¹²

K novele trestního zákona nakonec došlo a přibylo v něm tak s účinností od 1.6.2004 vložené ustanovení § 215a pod názvem Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Ten, kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném bytě nebo domě, může být potrestán odnětím svobody až na tři roky. Odnětím svobody na dva až osm let může být potrestán ten, kdo spáchá takový čin zvláště surovým způsobem nebo na více osobách, nebo pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu.¹³

¹¹JELÍNEK, J.: *K trestněprávnímu postihu domácího násilí*. Acta iuridica olomucensis, 2005, č. 2, s. 54

¹²FENYK, J.: *Některé úvahy o postižitelnosti „domácího násilí“ z hlediska současného trestního práva i záměru de lege ferenda*, Právní rozhledy, ročník 2002, č. 12

¹³Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

2.2 Zákon na ochranu před domácím násilím

Dne 23.11.2004 předložila skupina poslanců, zastoupená Janem Kasalem a dalšími, sněmovně návrh zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Návrh tohoto zákona byl schválen Poslaneckou sněmovnou ve třetím čtení dne 7. 12. 2005, dne 3. 1. 2006 postoupen Senátu, dne 26. 1. 2006 vrácen s pozměňovacími návrhy Poslanecké sněmovně, která dne 14. 3. 2006 setrvala na původním návrhu zákona, jenž dne 31. 3. 2006 podepsal prezident. Zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů pod č. 135/2006 Sb. jako zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím s tím, že nabude účinnosti dnem 1. 1. 2007.

Citovaným zákonem byl změněn zákon o Policii České republiky (č. 283/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů), občanský soudní řád (č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů), trestní zákon (č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů), zákon o sociálním zabezpečení (č. 100/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a zákon o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení (č. 114/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Návrh zákona si klade za cíl řešit jev, který je obecně znám pod pojmem domácí násilí, a to prostřednictvím jasně formulované vůle státu chránit ohroženou osobu a zamezit dalšímu jednání násilné osoby, tedy jednoho člena společné domácnosti vůči druhému, a to zejména prostřednictvím možnosti jeho krátkodobého vykázaní z místa, v němž spolu žijí. Podle této zprávy patří domácí násilí z hlediska výskytu k nejrozšířenějším formám násilí vůbec, s velkou mírou latence. Z hlediska svých následků je násilím s devastujícím dopadem na všechny členy rodiny, zejména na děti vyrůstající v násilném prostředí.

Podle důvodové zprávy je domácí násilí z hlediska následků, které má na jeho účastníky včetně dětí přítomných aktům násilí, a z pohledu četnosti jeho výskytu alarmujícím celospolečenským problémem, který je třeba právně uchopit, pojmenovat a navrhnout prostředky umožňující její řešení.

Zákon o Policii České republiky (č. 273/08 Sb., ve znění pozdějších předpisů) byl novelizován vložением nových ustanovení § 44 až 47 nazvaných „Oprávnění vykázat z bytu nebo z domu i z jeho bezprostředního okolí“.

Dále doznal významné změny občanský soudní řád, do kterého byla vložena nová ustanovení § 76b, upravující zcela nový druh předběžného opatření, a ustanovení § 273b s názvem „Výkon rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným“.

Podle ustanovení § 76b je-li jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, může předseda senátu předběžným opatřením uložit účastníku, proti kterému návrh směřuje, zejména aby dočasně opustil byt nebo dům společně obývaný s navrhovatelem, jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo do něj nevstupoval a aby se zdržel setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním.

Výkon rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným se dle nového ustanovení § 273b o.s.ř. provede tak, že soud v součinnosti s příslušnými státními orgány vykáže povinného ze společného obydlí, odebere mu všechny klíče od společného obydlí, které povinný drží, a popřípadě mu zakáže setkávat se s označenou osobou nebo ji jinak kontaktovat.

Soud zároveň poskytne povinnému příležitost, aby si bezprostředně při výkonu rozhodnutí vyzvedl ze společného obydlí své osobní cennosti a dokumenty, jakož i věci, které slouží jeho osobní potřebě; během trvání předběžného opatření pak povinnému umožní vyzvednout i věci nezbytné k výkonu jeho podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání.

Není-li povinný při výkonu rozhodnutí přítomen, poskytne mu soud na jeho žádost během lhůty příležitost, aby si ze společného obydlí vyzvedl věci. O tomto právu soud povinného vyrozumí oznámením zanechaným na dveřích společného obydlí. Příslušným k výkonu tohoto rozhodnutí je soud, který nařídil předběžné opatření.

Novela změnila i trestní zákon (č. 140/1961 Sb., ve znění novel), a to vložení nového písmena e) do ustanovení § 171 odst. 1 (dosavadní písmeno e) se označuje jako písmeno f), který upravuje trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí: „Kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného státního orgánu tím, že se ... dopustí závažného nebo opakovaného jednání, aby zmařil rozhodnutí o vykázání vydané podle zákona o Policii ČR nebo na základě předběžného opatření soudu, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců nebo peněžitým trestem“.¹⁴

¹⁴ZEMAN,P.: *Zákon na ochranu před domácím násilím* [online]. Praha: BKB 2007-

Dostupné na WWW :< http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=397 >

Byl změněn i zákon o sociálním zabezpečení (č. 100/1988 Sb., ve znění novel), který v nových ustanoveních § 74a a § 74b upravil pomoc osobám ohroženým násilím tak, že osobám, které jsou ohroženy násilným chováním ze strany osob blízkých nebo osob žijících s nimi ve společném bytě nebo domě, se poskytuje bezprostřední individuální psychologická a sociální pomoc ambulantní nebo azylové povahy.

Těmto osobám se rovněž zprostředkuje poskytnutí následné pomoci zejména sociální, lékařské, psychologické a právní. Pro poskytování pomoci těmto osobám se zřizují intervenční centra. Součástí pomoci je i spolupráce a vzájemná informovanost mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, orgány Policie České republiky a obecní policie, nestátními a charitativními organizacemi.

Intervenční centra plní koordinační úlohu mezi zúčastněnými institucemi při pomoci osobám ohroženým násilným chováním a vyhodnocují vzájemnou spolupráci. Zaměstnanci intervenčních center jsou při pomoci osobám ohroženým násilným chováním povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se při výkonu své činnosti dozvěděli. Sdělit takové skutečnosti mohou jen se souhlasem osob, kterých se tyto údaje týkají, nebo pro účely trestního řízení orgánům činným v trestním řízení i bez takového souhlasu.

Pomoc osobám ohroženým násilným chováním poskytují tyto centra převážně na základě podnětu doručeného Policií České republiky podle zákona o Policii České republiky; tímto podnětem je kopie úředního záznamu o vykázaní ze společného obydlí. Pomoc intervenčního centra může být poskytnuta na základě žádosti osob ohrožených násilným chováním i bez takového podnětu.

Intervenční centrum je povinno kontaktovat osobu, která byla v rozhodnutí o vykázaní ze společného obydlí označena za osobu ohroženou násilným chováním, a to ve lhůtě nejpozději do 48 hodin od doručení podnětu, jinak vždy bezodkladně poté, co se dozví o ohrožení osoby násilným chováním. V rámci prvního kontaktu s osobou ohroženou násilným chováním intervenční centrum zjišťuje, zda tato osoba porozuměla všem informacím poskytnutým příslušníky Policie České republiky a zda jí byla zajištěna dostatečná ochrana a bezpečí. Dále pomoc zahrnuje i následnou poradenskou činnost. Intervenční centrum je též povinno oznamovat příslušnému krajskému úřadu počet osob ohrožených násilným chováním, kterým byla poskytnuta pomoc.¹⁵

¹⁵Zákon č. 100/1988 Sb., O sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

Nová právní úprava je nepochybně velkým pokrokem, v praxi však bude záležet na tom, jaká konkrétní opatření budou učiněna. Je třeba stále školit policisty, soudce, sociální pracovníky a zajistit následnou pomoc sociální, lékařskou, psychologickou a právní.

Dopad zákona do oblasti rovných příležitostí je cílený. Usiluje o změnu postoje společnosti k domácímu násilí a k jeho jednotlivým účastníkům. Taková právní úprava si v tomto směru klade za cíl působit na společnost jako celek, snaží se jednoznačně deklarovat, že nebude tolerovat žádné násilí, ani to, ke kterému dochází ve vztahu blízkých osob a v soukromí. Právní úprava usiluje o jednoznačné vyhranění postoje státu, který formou institutu vykázání dává jednoznačně najevo vůli upřednostňovat právo na ochranu života, zdraví a lidské důstojnosti před ochranou vlastnických či uživatelských práv.

I v této souvislosti je však dobré si uvědomit, že ačkoliv jsou ohroženými osobami převážně ženy, nabízené právní prostředky pomohou řešit situaci i dalším osobám ohroženým domácím násilím (například mužům nebo seniorům ohrožovaným svými potomky).

Zákon o ochraně před domácím násilím je založen na těchto základních zásadách: **zásada priority práv** – zásah do soukromé sféry je přípustný, pokud je podle hodnotového řádu demokratické společnosti nezbytný, zvláště pak k ochraně zdraví, života, práv a svobod jiných ohrožených osob; **zásada subsidiarity** – bezpečnost osoby ohrožené násilím je zajištěna opatřeními netrestní povahy a navrhovaná úprava se užije pouze tehdy, nepřichází-li v úvahu postup podle zvláštních předpisů (zejména trestního řádu – např. ustanovení § 67 a násl.), role trestního práva je rolí subsidiární; **zásada hrozby nebezpečí** – navrhovaná opatření je třeba chápat jako preventivní reakci na nebezpečné chování násilné osoby z hlediska rizika hrozby budoucích útoků; **zásada přiměřenosti a minimalizace zásahů** - druh, trvání a intenzita zásahu policisty se určí podle míry požadavku účinné preventivní ochrany tak, aby co nejméně zasahovaly do ústavně zaručených práv a svobod. Zvláštní ohled je třeba brát na osoby nezletilé, staré a tělesně nebo mentálně a handicapované; **zásada výměny informací** – aby nastavený systém ochrany před domácím násilím dobře fungoval, je nutné stálé zajištění výměny informací zejména mezi Policií České republiky, orgány sociálně právní ochrany dětí a intervenčními centry.

Podstatou zákona, který se věnuje řešení problematiky domácího násilí je konstituování možnosti pro zásah státu do vztahu osob, mezi nimiž dochází

k domácímu násilí, a to takovým způsobem, že se násilná osoba vykáže na přiměřenou dobu z obydlí, které sdílí s osobou ohroženou. Této se bez ohledu na její vlastní vůli poskytne časový prostor, během něhož má možnost bez psychického či jiného nátlaku násilné osoby pochopit situaci, v níž se nachází a uspořádat si své vlastní záležitosti za využití dalších právních nástrojů (návrh na vydání předběžného opatření, návrh na rozvod manželství, vyřešení společného bydlení, podání trestního oznámení apod.) a to v součinnosti s intervenčními centry. U nejzávažnějších forem útoků násilné osoby vykazujících znaky některého či některých z trestných činů se v praxi bude jednat především o využití prostředků trestního řádu sloužících k zajištění osob, tj. zadržení či vazbu násilné osoby.¹⁶

Postup policie při kontaktu s domácím násilím se opírá o všeobecně platné zákony a další normy, které jsou účinné v případech, kdy násilná a ohrožená osoba nejsou osoby blízké, resp. nežijí ve společném obydlí. Policisté se při prošetřování domácího násilí v našich podmínkách řídí především trestním zákonem, trestním řádem, zákonem o přestupcích a zákonem o policii. Ve srovnání s řadou jiných států (např. Rakousko, SRN, Itálie, Švédsko, Velká Británie, USA, Turecko, Jihoafrická republika, Slovensko) tak policisté v České republice setrvávají v tradiční roli policie jako převážně represivní složky. Jejich povinnosti směřují především k násilné osobě a ke stíhání trestných činů, otázka účinné pomoci ohrožené osobě stojí stranou. Podstatou opatření doporučených v souvislosti s domácím násilím OSN a Radou Evropy však není represe, ale prevence. V nastalé situaci pak co nejúčinnější ochrana a bezpečí ohrožené osoby cestou narušení vazeb mezi osobou násilnou a ohroženou s cílem minimalizovat další útoky.

O změnu tohoto stavu usiluje citovaný zákon, jehož úkolem a cílem je uvést do praxe ucelený a diferencovaný systém opatření, který by postihl různé podoby a stupně domácího násilí a dával by čas i šanci na ozdravení násilím zakaleného vztahu tam, kde ještě oba partneři, tj. ohrožená i násilná osoba mají vůli k nápravě, a ochránil ohroženou osobu tam, kde udržení vztahu již nepřichází v úvahu. Zákonná úprava nejde cestou jednoho nového komplexního zákona, ale představuje dílčí novelizace stávajících zákonných předpisů a co nejvíce navazuje na jejich dosavadní ustanovení a instituty.¹⁷

¹⁶HOŘÍNOVÁ, A.: *Policejní vykazání: od dobré teorie k dobré praxi*, [online]. VIA IURIS Bulletin pro právo ve veřejném zájmu ONLINE. Dostupné na WWW: <<http://www.viaiuris.cz/index.php?p=msg&id=161>>

¹⁷ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M.: *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*. 1. studie, Praha: Bílý kruh bezpečí o.s., 2002

2.3 Zákon o sociálních službách

Dne 14. března 2006 vešel v platnost zákon s číslem 108, zákon o sociálních službách. Zákon upravuje především podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, inspekci poskytování sociálních služeb a mnohé jiné. Pro naše účely je důležité, že v jeho ustanovení § 60a je upraveno postavení tzv. intervenčních center. Na základě rozhodnutí o vykázaní ze společného obydlí nebo zákazu vstupu do něj vydaného podle zvláštního právního předpisu, je osobě ohrožené násilným chováním vykázané osoby nabídnuta pomoc nejpozději do 48 hodin od doručení opisu tohoto rozhodnutí intervenčnímu centru. Pomoc intervenčního centra může být poskytnuta rovněž na základě žádosti osoby ohrožené násilným chováním jiné osoby obývající s ní společné obydlí nebo i bez takového podnětu, a to bezodkladně poté, co se intervenční centrum o ohrožení osoby násilným chováním dozví. Sociální služby v intervenčním centru jsou poskytovány jako služby ambulantní, terénní nebo pobytové.¹⁸

Služba obsahuje tyto základní činnosti: sociálně terapeutické činnosti, při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Služba poskytovaná formou pobytových služeb obsahuje vedle uvedených základních činností ještě tyto činnosti: poskytnutí ubytování a poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy. Součástí služby je zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, útvary Policie České republiky a obecní policie, jakož i ostatními orgány veřejné správy.

Intervenční centra mají v celém modelu řešení domácího násilí v České republice nezastupitelnou roli, bez jejichž existence by daný systém nefungoval. Tato centra by měla představovat most mezi represivně preventivní složkou, tedy policií a soudy, na straně jedné a oběťmi domácího násilí na straně druhé a měla by poskytovat solidární

¹⁸ BEDNÁŘOVÁ, Zdena, MACKOVÁ, Kateřina, PROKEŠOVÁ, Hana. *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně - právní ochrany dětí*. 1. vyd. Praha : MPSV, 2006.

ochranu osobám ohroženým domácím násilím. Tato právní úprava směřující k ochraně před násilím ve společném obydlí upravuje způsob vzniku intervenčních míst a zároveň umožňují zprostředkování dat mezi dotčenými subjekty. Předávaná dokumentace by měla být standardizována, neboť na jejím základě by měly být i ostatní spolupracující orgány schopny rozpoznat nebezpečnost činu v daném případě.¹⁹

¹⁹Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

3 Úhly pohledu

Na problematiku domácího násilí můžeme nahlížet z mnoha úhlů pohledu; např. pohledem násilníka či oběti, ti jistě vnímají celou situaci nejintenzivněji. V této kapitole bych se však ráda zabývala pohledy několika profesí, které mají s domácím násilím co do činění a nahlízejí na něj z titulu své profese jaksi „zvnějšku“. Každý z nich se s domácím násilím setká v rámci své práce z trochu jiného důvodu než ostatní a proto můžeme předpokládat, že i úhly pohledu (ovlivněny relevantním sledovaným zájmem) se budou lišit.

3.1 Policista

Z rozhovoru s nejmenovaným policistou jsem zjistila, že se výjezdy na místa domácího násilí netěší u policistů přílišné oblibě. K tomu přispívají subjektivní i objektivní okolnosti. Subjektivní okolnosti jsou spjaty s podceňováním významu a náročnosti policejní práce, kterou je třeba na místě partnerských rozepří odvést. Řešení incidentů spjatých s domácím násilím není zatím pokládáno za skutečně důležitou a obtížnou policejní činnost.

K objektivním okolnostem, které činí z incidentů domácího násilí noční můry pracovního dne policistů, patří jejich velká psychická zátěž. Policisté musí být mentálně připraveni na poměrně velký akční radius ve svém konání.

V konkrétním případě není totiž předem jasné, s jakou situací se na místě setkají. Možné je téměř vše, počínaje specificky policejní prací (odzbrojení pachatele, zajištění a ohledání místa činu, přijetí trestního oznámení atd.) až po téměř "nepolicejní", lidské působení. Policista tak musí být dobrý diplomat a psycholog.

V současnosti představuje pro policejní výkon domácí násilí poměrně složitý problém. A to ačkoliv pachatel i oběť jsou od počátku známí a mohlo by se tudíž na první pohled zdát, že z policejního pohledu jde o jednoduchou záležitost. Ve skutečnosti je tomu právě naopak.

Fakt, že je pachatel od počátku známý neusnadňuje kvalitní policejní řešení partnerských násilností, dokonce často ani neumožňuje včas a účinně zabránit pachateli v pokračujícím týrání oběti. Za faktory, které činí situace domácího násilí pro policii

tak obtížnou, považuje Ministerstvo vnitra ČR oficiální postoje a předsudky, soukromí jako místo činu, specifiku domácího násilí spočívající v opakování a v postupném nárůstu intenzity jednotlivých incidentů, problematickou spoluprací policie s obětí domácího násilí a též normativní aspekty.²⁰

K usnadnění práce policistů na místě činu slouží řada pomůcek vydávaných jak Ministerstvem vnitra, tak i neziskovými organizacemi. Ta, která mě zaujala, je pomůcka sara dn, kterou pro policisty připravil Bílý kruh bezpečí. I můj průvodce policejní prací mně potvrdil, že je to kvalitní pomůcka, která jim slouží jako návod na postup. Dozvěděla jsem se, že sara dn obsahuje soubor otázek, kterými policista zjistí, zda se opravdu jedná o domácí násilí, např. Jak časté jsou útoky, zda roste jejich intenzita, kdy a kde k násilí dochází aj., pokud situaci vyhodnotí tak, že se jedná o domácí násilí, následuje soubor dalších otázek, ten by měl být takovým orientačním vodítkem k dalšímu postupu, je třeba rozhodovat správně a rychle. Tento soubor je koncipován do tří bloků. V prvním bloku jsou zařazeny otázky týkající se násilí k blízké osobě, a to otázky zaměřené jak na oběť, tak na útočníka, např. Jaké jsou útoky či pokusy o ně, zda byly použity zbraně, výhrůžky, stupňovitost útoků, dodržování již vydaných rozhodnutí, názory a postoje k násilí. V dalším bloku se snaží policista zjistit jaké jsou sklony násilné osoby k násilí obecně, zda se dopouští i jiné kriminality, zda má problémy např. v zaměstnání, finanční problémy, problémy v oblasti závislostí či duševní problémy. V posledním bloku otázek by se měl policista zaměřit na ohroženou osobu, zejména zjistit míru její zranitelnosti, např. jaký je stupeň strachu, zda útočníka neomlouvá, osobní problémy jako jsou finance, zaměstnání, styk s přáteli, rodiči, znalost pomoci, práv a v neposlední řadě navrhnout ohrožené osobě řešení problému.

Existuje celá řada opatření, je třeba zvážit, která budou pro danou situaci nejlepší a hlavně nejbezpečnější pro ohrožené osoby.

Velmi důležitým úkolem policejního orgánu je zajistit výkon rozhodnutí o vykázání, zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, §§ 44 – 47, to je dobrovolné, případně i nucené splnění povinností vykázanou osobou a kontrolu dodržování rozhodnutí o vykázání.

Hovoří-li zákon o policii o tom, že „toto rozhodnutí je účinné v okamžiku, kdy bylo prokazatelně sděleno osobě, proti které směřuje“, případně „toto rozhodnutí je účinné v okamžiku, kdy se o něm osoba, proti které směřuje, dozví“, znamená to, že

²⁰ DVOŘÁKOVÁ- ZÁVODSKÁ, J.: *Nová právní úprava o ochraně před domácím násilím*, Právo a rodina, ročník 2006, číslo 6

osoba, proti níž vykázání směřuje, je okamžikem oznámení rozhodnutí povinná neprodleně opustit místo, případně již nemůže vstoupit na místo, na které se rozhodnutí o vykázání vztahuje, nemůže kontaktovat ohroženou osobu a musí také odevzdat všechny klíče, které drží.

Před odchodem si však vykázaná osoba může vzít osobní věci jako jsou cennosti, doklady, věci spojené s jeho podnikáním či výkonem zaměstnání. Policistou by měla být poučena o právech a povinnostech, ale také např. o možnostech jiného ubytování. Osoba by měla sdělit adresu pro doručování.

Policejní orgán má oznamovací povinnost a proto kopii úředního záznamu musí zaslat na Intervenční centrum v místě příslušném, jsou-li přítomny děti na OSPOD a od roku 2009 také nově i civilnímu soudu v místě příslušném. Toto vše musí učinit do 24 hodin od rozhodnutí o vykázání.²¹

Jak mně policista potvrdil, setkání s domácím násilím je pro ně mravenčí, psychologicky poměrně náročná a zátěžová práce.

3.2 Lékař

Ve snaze sjednotit postup lékařů při poskytování zdravotní péče osobám ohroženým domácím násilím vydalo Ministerstvo zdravotnictví metodické opatření, podle kterého lze postupovat i v případě pouhého podezření na ohroženou osobu, a který lze využít i při postupu jiných zdravotnických pracovníků.²²

Lékaři jsou po policistech první, kdo se s obětí domácího násilí setkává. Jaké má zkušenosti s oběťmi domácího násilí lékař, jsem se zeptala nejmenovaného praktického lékaře, který byl tak laskavý a v jeho nabitém programu byl ochoten mně poskytnout cenné informace.

Dle jeho zkušenosti, oběť sama od sebe lékařskou pomoc vyhledá až nejkrajnějším případě. V posledních letech se situace mírně zlepšila díky nové legislativě a osvětě.

²¹ GABRIŠOVÁ, V.: *Rozhodování policie o vykázání ze společného obydlí a správní řád*, Správní právo, ročník 2006, č. 8, s. 496-497

²² *Metodické opatření*. 6110/2006[online]. Praha: MZČR 2008. Dostupné na WWW : <<http://www.mzcr.cz/>>

Dle slov lékaře, při podezření na domácí násilí je třeba se zaměřit na to, zda osoba, která k lékaři přichází např. s jedním poraněním, nemá vícečetná poranění, zvláště hlavy, obličeje a krku, dále obranná poranění, zda není delší časový úsek mezi vznikem poranění a vyhledáním zdravotní péče, neuspokojivá vysvětlení vzniku poranění, opakovaná poranění v anamnéze.

Mnohdy se na domácí násilí přijde tak, že si oběť stále stěžuje na neurčité psycho-somatické potíže, úzkost, poruchy spánku.

Dále mě lékař sdělil o jeho zkušenosti nehovořit s osobou, u které je podezření na ohroženou osobu, v přítomnosti dalších osob, zejména partnerů či příbuzných ohrožené osoby, v určitých případech i zdravotní sestry. Ohrožená osoba většinou z vlastní iniciativy nesdělí informace o svém problému, ale pouze na základě cílených dotazů. Dotazy jsou zaměřené zejména na zjištění okolností vzniku poranění nebo obtíží včetně přesných časových údajů, zjištění nebo vyloučení zavinění poranění nebo obtíží druhou osobou, zjištění nebo vyloučení opakování poranění nebo obtíží v minulosti, zjištění nebo vyloučení znásilnění.

Při podezření na domácí násilí je dobré spolupracovat s ostatními odborníky, aby se zjistil rozsah dalších poranění.

Důležité je, aby byl proveden podrobný záznam do zdravotnické dokumentace o poskytnutí zdravotní péče osobě ohrožené, měl by obsahovat mimo jiné všechny okolnosti vzniku poranění nebo obtíží uváděné osobou ohroženou včetně časových údajů a případného uvedení totožnosti násilné osoby, podrobný záznam o celkovém vyšetření osoby ohrožené včetně lokalizace a popisu případného poranění s využitím dokumentace případů domácího násilí.

Jak mně sdělil lékař, s kterým jsem vedla rozhovor, velmi důležité je při sebemenším podezření na domácí násilí či týrání nebo zneužívání dětí v rodině nutno případ oznámit příslušnému orgánu sociálně právní ochrany dětí nebo ho sdělit na základě výzvy orgánů sociálně právní ochrany dětí, a to v souladu s § 10 nebo § 53 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Dále musí být případ oznámen státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu v souladu s § 167 nebo § 168 v návaznosti na § 215 trestního zákona.

Na závěr našeho rozhovoru jsem se dozvěděla, že osobě ohrožené je vždy doporučeno kontrolní vyšetření zdravotního stavu, pro lékaře zvýšené hlídání oběti a kontrola oběti. Také jí jsou lékařem předány kontakty na příslušné organizace, zabývající se prevencí a potíráním domácího násilí.

3.3 Soudce

Úloha soudce v trestním soudnictví souvisí s novelou trestního zákona a tedy jeho ustanovením § 215a (viz. výše). Mě zajímal trochu jiný pohled a tak jsem si vybrala ke svému rozhovoru soudce z okresního civilního soudu a hovořila jsem s ním o předběžném opatření ve věcech domácího násilí.

Zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, byl zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "*občanský soudní řád*"), obohacen o § 76b "*Uložení předběžného opatření ve věcech domácího násilí*", v dalších ustanoveních byl doplněn - to vše za účelem řešení jevu označovaného jako domácí násilí.

Podle § 75c občanského soudního řádu bude předběžné opatření nařízeno, jsou-li splněny podmínky § 76b občanského soudního řádu, tj. v případě, kdy jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, je vážně ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele. Dospěje-li soud na základě skutečností popsanych v návrhu (doložených zpravidla lékařskými zprávami či záznamy policie) k závěru, že hrozí útok proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, návrhu vyhoví.²³

Z rozhovoru jsem zjistila, že soud může násilné osobě uložit, aby dočasně opustila společně obývaný prostor a bezprostřední okolí s ohroženou osobou, přičemž se neohlíží na to, zda již byla vykázána rozhodnutím policie. Soudce by měl ve výroku uvést, co myslí pod pojmem bezprostřední okolí. Většinou se uvádí prostor ve vzdálenosti v metrech od společného obydlí. Rozhodnutí obsahuje také výrok, kterým se násilné osobě zakazuje setkávání s ohroženou osobou a navazování kontaktů s ní. Toto lze uložit i v případě, že násilná a ohrožená osoba nemají společně obývaný prostor. Samozřejmě jsou zde i výjimky, např. styk rodiče s dětmi.

Co se týče postupů při vydávání předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu, soud postupuje stejně jako u ostatních předběžných opatření, **bezodkladně** (nejpozději do 48 hodin od podání návrhu), **bez slyšení účastníků, bez jednání, bez dokazování**. Všechny okolnosti, které jsou významné pro rozhodnutí by měly být uvedeny v návrhu a připojených listinách. K rozhodnutí jsou tyto listiny důležité jako návrh, neboť jak jsem již uvedla, soudce rozhoduje bez dokazování.

²³ SVOBODA, K.: *Soudní praxe při vykazování násilníka z bytu*, Právní rozhledy, ročník 2007, č. 5

Zajímalo mě, jaká jsou pravidla pro doručování a dozvěděla jsem se, že i zde jsou pravidla stejná jako u jiných předběžných opatření, tedy stejnopis s rozhodnutím ve lhůtě do tří dnů od vyhlášení se doručí oběma účastníkům, pokud se návrh zamítá, doručí se jen navrhovateli.

Předběžné opatření dle § 76b zaniká uplynutím doby, po kterou mělo trvat, a ta je vymezena v § 76b odst. 3 občanského soudního řádu. Teoreticky by proto usnesení nemuselo obsahovat údaj o délce trvání.

3.4 Soudní znalec

Vracíme se k trestně-právní odpovědnosti. Pokud jsou k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení potřebné odborné znalosti, vyžádá si vyšetřovatel odborné vyjádření ve smyslu věty první ustanovení § 105 odst. 1 trestního řádu.

Pro potvrzení, resp. vyvrácení podezření na případnou psychotickou poruchu nebo chorobu pachatele je zapotřebí odborných znalostí, rozhodne vyšetřovatel o přibrání soudních znalců (psychiatra, psychopatologa), kteří jsou kompetentní posoudit zdravotní stav obviněného a vyjádřit se k jeho osobnosti.

Při vyšetřování duševního stavu obviněného znalci – psychiatři nejčastěji spolupracují s klinickými psychology, protože k upřesnění diagnózy některých psychických poruch potřebují nálezy psychodiagnostických vyšetření.

Soudně – lékařská expertíza u trestných činů spojených s domácím násilím se zaměřuje zejména ke zjišťování a posuzování účinku fyzického násilí na organismus obětí, tj. ke zjišťování a posuzování charakteru a závažnosti zranění, mechanismu jeho vzniku, délky léčení a pracovní neschopnosti, jakož i dalších odborných otázek souvisejících se způsobenou újmou na zdraví. Převážně je expertíza prováděna formou odborných vyjádření, ze které považujeme lékařské zprávy a výsledky vyšetření na podkladě provedené prohlídky těla oběti nebo pachatele. V nejzávažnějších případech se může jednat i o znalecké posudky z oblasti soudního lékařství na základě prohlídky a pitvy mrtvol.

Při vypracování lékařského odborného vyjádření nebo znaleckého posudku je posuzována zejména otázka mechanismu vzniku zranění, zda odpovídá předpokládanému způsobu týrání a zda v konečném důsledku se závěry expertizního

zkoumání shodují s tvrzeními poškozené, resp. obviněné osoby. Závěry soudně-lékařských expertíz se tak stávají velmi významným důkazem, což dvojnásobek platí v případech, kdy kromě výpovědi poškozené osoby a výpovědi obviněné osoby neexistují žádné další relevantní důkazní prostředky a kde navíc v těchto případech nelze vyloučit ani verze křivého obvinění.

V rámci soudně-lékařské expertízy se provádí i toxikologické vyšetření, zpětný propočet hladiny alkoholu v krvi v době spáchání skutku a jiné.

Jsou případy týrání, kdy se znalec z oboru soudního lékařství neobejde bez následných lékařských vyjádření a nálezů jiných odborníků, zejména z oboru chirurgie, stomatologie apod.

Kriminalistická expertíza za pomoci kriminalistických metod zkoumá rozličné stopy trestného činu a jiné věcné důkazy. Zkoumání se v některých případech podrobuje i objekty, které stopy vytvořily za účelem kriminalistické identifikace nebo alespoň určení skupinové příslušnosti.

Při vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím přichází v úvahu zejména následující kriminalisticko – technické expertízy: biologická expertíza, expertíza z oboru kriminalistické chemie, trasologická expertíza, mechanoskopická expertíza, expertíza písma a fonoskopická expertíza.

Základním předpokladem úspěšných výsledků kriminalistických expertíz je kvalitní dokumentace a zajištění (nekontaminovaných a nedegradovaných) vzorků zkoumání. V případech identifikačních zkoumání závisí výsledky expertíz i na bezchybném zajištění požadovaných srovnávaných materiálů.²⁴

3.5 Advokát

Jak jsem se již zmínila v úvodu, při rozhovoru se soudcem jsme se dotkli profese advokáta, která je v oblasti domácího násilí také velmi důležitá. Zajímalo mě, zda má zkušenosti s nějakou právní poradnou či jednotlivcem, který by pomáhal obětem, jako se o to snaží neziskové organizace, např. Profem svým projektem AdvoCats. Projekt AdvoCats for Women byl původně roční právnícký trénink. Dlouhodobým cílem projektu je založení právního poradenského centra pro ženy, které

²⁴ KONRÁD, Z., BANGO, D.: *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*, Praha, Policejní akademie České republiky v Praze, 2007

se setkaly s porušováním svých lidských práv (spojených mnohdy právě s domácím násilím). V tomto roce pracuje projekt AdvoCats for Women pro ženy-oběti nejen domácího násilí již jedenáctým rokem. Poradenství probíhá telefonicky, přímými konzultacemi a online poradnou. Právničky vypracovávají podklady do procesního řízení, ale v některých případech doprovázejí klientky i k soudním a jiným instancím (oddělení sociální péče o děti, sociálním dávkám, na policii aj.)²⁵

Bylo mně sděleno, že v našem okrese žádný takovýto projekt nefunguje, snad jen bezplatné právní poradenství na městském úřadu a i to je jen jednou za měsíc. On jako soudce se při své práci setkává spíše s opačným profilem advokáta, než kterého jsem měla na mysli já.

²⁵ *proFem, o.p.s.* [online] Praha: proFem 1999- Dostupné na WWW : <http://www.profem.cz/>

4 Činnost neziskových organizací

Domácí násilí je nešťastnou společenskou skutečností, pro kterou je mimo jiné charakteristické, že její oběti se mnohdy zdráhají své utrpení oznámit policii, anebo se k němu nedokáží odhodlat. To má jistě mnoho důvodů; předně se tito obávají, že si tak rozbijí rodinu a mnozí pak jsou jistě nedostatečně informováni o svých právech a možných následcích takového „oznámení“. Z tohoto důvodu existuje celá řada neziskových organizací, které nabízí obětem domácího násilí užitečné informace, jak se domácímu násilí bránit, jak mu předcházet a jak se domoci ochrany, mimo to skýtají celou řadu různých služeb (s bezplatným právním poradenstvím na prvním místě). Omezím se na stručnou charakteristiku profilu těch nejvýznamnějších organizací a budu se snažit poukázat na jejich relevantní projekty.²⁶

4.1 Profem

Profem se od roku 1993 zaměřuje na poskytování poradenských služeb a konzultací ženským projektům a organizacím. V oblasti ženských lidských práv a násilí na ženách se věnuje politickému lobbyingu, vydávání publikací a bezplatnému právnímu poradenství obětem domácího násilí. Právní poradna obětem domácího násilí je v provozu na čísle 224 910 744.

Již delší dobu realizuje Profem mj. projekt *AdvoCats* (zajišťující poradenství ženám, které se staly obětí dlouhodobého násilí), projekt *Join the Net* (rozšiřování povědomí o posttraumatické stresové poruše u žen a dívek jako následku zažitého domácího násilí), dále počítačové kurzy pro ženy, kurzy pro nezaměstnané ženy, podílí se na kampani proti domácímu násilí aj..

Projekt *AdvoCats for Women* byl původně roční právnícký trénink. Dlouhodobým cílem projektu je založení právního poradenského centra pro ženy, které se setkaly s porušováním svých lidských práv (spojených mnohdy právě s domácím násilím). V tomto roce pracuje projekt *AdvoCats for Women* pro ženy-oběti nejen domácího násilí již jedenáctým rokem. Poradenství probíhá telefonicky, přímými

²⁶ *Bílý kruh bezpečí, o.s.* [online] Praha: ©BKB 2007- Dostupné na WWW : <<http://www.domacinasili.cz/>>

konzultacemi a online poradnou. Právničky vypracovávají podklady do procesního řízení, ale v některých případech doprovázejí klientky i k soudním a jiným instancím (oddělení sociální péče o děti, sociálním dávkám, na policii aj.)

Cílem projektu Join the Net je vybudovat celoevropskou síť organizací, které by se angažovaly proti násilí na ženách. Projekt se snaží zvýšit pozornost zdravotníků a sociálních pracovníků k možnosti, že duševní a psychosomatické poruchy žen mohou být důsledkem násilí. Tito pracovníci totiž mnohdy ignorují skutečnost, že by symptomy projevující se u oběti mohly souviset s domácím násilím.

Důsledkem je nedostatečná či neadekvátně poskytnutá zdravotní péče. Přitom adekvátní zdravotní péče může být poskytnuta teprve v případě, že traumatická zkušenost spojená s násilím je rozpoznána jako základní příčina vzniku symptomů. Výše zmíněné platí skoro pro všechny evropské státy. Proto je velmi důležité koordinovat aktivity na mezinárodní úrovni. Kromě organizací Proem a Acorus se v tomto projektu angažují odborníci a odbornice z dalších sedmi účastnických zemí: Litva, Polsko, Maďarsko, Slovensko, Kypr, Lucembursko a Německo. EU financuje tento projekt z programu DAPHNE II – program (2004 – 2008) bojující proti násilí na dětech, teenagerech a ženách.²⁷

4.2 Bílý kruh bezpečí

Bílý kruh bezpečí (BKB) je organizace, která se zaměřuje především na pomoc obětem trestné činnosti, zlepšení právního postavení poškozených v trestním řízení a ve společnosti, zvýšení informovanosti občanů i veřejné správy o problémech obětí trestné činnosti, zvýšení informovanosti o možnostech a prostředcích prevence kriminality a také ve své režii spravuje nadaci.

V rámci pomoci obětem domácího násilí BKB vede a pravidelně aktualizuje seznam intervenčních center v České republice. Na webových stránkách BKB je vyvěšen tzv. bezpečnostní plán, který slouží oběti domácího násilí jako určitý manuál k usnadnění tíživé situace. V bezpečnostním plánu jsou doporučovány následující kroky: uschovejte si u osoby, které věříte náhradní klíče, oblečení, důležité dokumenty,

²⁷ *proFem, o.p.s.* [online] Praha: proFem 1999- Dostupné na WWW : <http://www.profem.cz/>

lékařské předpisy a určitý peněžní obnos, uschovejte si všechny důkazy o fyzickém násilí (roztrhané oblečení, fotografie modřin a zranění atd.), naplánujte si nejbezpečnější dobu k případnému útěku, pamatujte si, kam se můžete obrátit se žádostí o pomoc, řekněte někomu, co se u vás děje, noste s sebou telefonní čísla svých přátel, příbuzných a azylových domů, nepopírejte násilí před dětmi, řekněte jim pravdu a určete jim bezpečné místo v bytě – pokoj, který lze zamknout, sousední dům, kam se mohou v případě hrožení ukrýt, poučte je, že jejich úkolem je zůstat v bezpečí, a nikoliv vás ochraňovat, domluvte si signál se sousedy (např. světlo venku je rozsvícené = zavolejte policii), nestyďte se vyhledat pomoc příbuzných a odborníků.²⁸

Kromě toho provozuje BKB i „DONA linku“ - non stop telefonickou pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Společně s BKB se podílí DONA linka na projektu „Domácí násilí“; s myšlenkou sociálně investovat do nepopulárního tématu přišel komerční subjekt. Společnost Philip Morris ČR, a. s. se rozhodla toto téma v České republice razantně otevřít. K řízení projektu vznikl pracovní tým, jehož členy byl zástupce společnosti Philip Morris ČR, zástupce Bílého kruhu bezpečí a mediální konzultant. Philip Morris ČR a Bílý kruh bezpečí vytyčily cíle dlouhodobého projektu: zmapovat výchozí situaci v ČR, nabídnout obětem dosažitelnou a odbornou pomoc, měnit postoje široké a odborné veřejnosti, navrhnout a ověřit funkční systém nové (adekvátní) reakce na domácí násilí včetně nové legislativy.²⁹

4.3 Acorus

Acorus provozuje Psychosociální centrum, poskytující osobám ohroženým domácím násilím pomoc v překonávání nepříznivé sociální situace. Poskytované služby respektují lidskou důstojnost, vychází z individuálních potřeb uživatelů a uživatelůk služeb, podporují rozvoj samostatnosti a začlenění do běžného života bez přítomnosti násilí. Pomoc je poskytována prostřednictvím služeb azylový dům, odborné sociální poradenství a krizová pomoc.

Uživatelům a uživatelkám služeb Acorusu je zabezpečena nezbytná psychická podpora (prostřednictvím nabídky účasti na terapeutických skupinách, individuálních

²⁸ *Bílý kruh bezpečí, o.s.* [online] Praha: BKB 2007- Dostupné na WWW : < [http:// www.bkb.cz/](http://www.bkb.cz/)>

²⁹ *Bílý kruh bezpečí, o.s.* [online] Praha: BKB 2007- Dostupné na WWW : [http:// www.donalinka.cz/](http://www.donalinka.cz/)

sezeních s terapeutkami), dále nezbytná právní pomoc (prostřednictvím nabídky konzultací s advokátkou) a podpora pro uplatnění nároků na sociální dávky (prostřednictvím zprostředkování informací o zákonných nárocích, příp. doprovodem na příslušná pracoviště) Ženám ohroženým domácím násilím a jejich dětem bydlícím v azylovém domě nebo na krizových lůžkách Acorusu je zajištěna nezbytná fyzická ochrana před násilnou osobou (prostřednictvím stálé služby v azylovém domě, zabezpečovacího zařízení, zabezpečení oken mřížemi, spoluprací s policií) a podpora ve snaze zlepšit komunikaci matky s dítětem (prostřednictvím nabídky účasti na videotréninku interakcí, dětských masáží).³⁰

4.4 Intervenční centra

Intervenční centra byla zřízena začátkem roku 2007 jako centra, která mají poskytovat komplexní pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Služby Intervenčního centra jsou oběti nabídnuty poté, co je uplatněn institut vykazání násilné osoby. Služby Intervenčního centra ale mohou využívat všechny osoby ohrožené domácím násilím, bez ohledu na to, zda bylo vykazání uplatněno, nebo nikoli. Intervenční centra byla zřízena za účelem integrované a specializované pomoci obětem domácího násilí, která zde předtím chyběla. Pomoc obětem domácího násilí je proces poměrně složitý a je nutné, aby byl komplexní, protože v opačném případě tato pomoc není příliš účinná, proto je efektivní spolupráce všech aktérů v tomto procesu velmi důležitá. Jedná se především o intervenční centra, policii, soudy a sociální pracovníky. Mnohé organizace z nestátního sektoru, které se touto problematikou zabývají, ale poukazují na to, že stále neexistuje dostatek řádně proškolených pracovníků ve státních institucích, kteří do tohoto procesu vstupují, což se týká právě policistů, soudců, státních zástupců a sociálních pracovníků.³¹

Intervenční centra vznikala většinou v rámci institucí, které se touto problematikou již dříve zabývaly takže měly i praktické zkušenosti. Intervenční centra byla zřízena za účelem pomoci obětem domácího násilí poskytnutím komplexních služeb zajišťovaných vyškolenými pracovníky, kteří mají pro tuto činnost osvědčení MPSV. Pomoc se poskytuje především na základě podnětu doručeného Policií České republiky. Tímto

³⁰ *Acorus, o.s.*[online] Praha: Acorus. Dostupné na WWW :< [http:// www.acorus.cz](http://www.acorus.cz) />

³¹ *Bílý kruh bezpečí, o.s.*[online] Praha:BKB 2007- Dostupné na WWW : <[http:// www.domacinasili.cz/](http://www.domacinasili.cz/) >

podnětem je opis rozhodnutí o vykazání nebo zákazu vstupu do společného obydlí. Pomoc však může být poskytnuta i na základě žádosti osoby ohrožené domácím násilím bez takového podnětu. V rámci prvního kontaktu s osobou ohroženou násilným chováním intervenční centrum zjišťuje, zda tato osoba porozuměla všem informacím poskytnutým příslušníky Policie České republiky a zda jí byla zajištěna dostatečná ochrana a bezpečí. Intervenční centra mají zároveň koordinovat další služby na úrovni kraje, tedy spolupráci s policií, případně orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Dále pak mohou informovat o navazujících službách např. terapeutického rázu, asistenci, ubytování apod. to vše se řídí konkrétními potřebami klienta a jeho situací. V případech vykazání ze zákona spolupracují s Policií České republiky.

Ze zákona mají intervenční centra zajišťovat také vzájemnou „spolupráci a informovanost mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, útvary Policie České republiky a obecní policie jakož i ostatními orgány veřejné správy.“³²

Služby intervenčních center jsou poskytovány jako ambulantní, terénní, nebo pobytové. Služby mají obsahovat sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. V praxi většinou poskytují služby psychologa, právníka a sociálního pracovníka. (liší se podle počtu pracovníků intervenčního centra a kraje).

Po provedení vykazání se na ohroženou osobu obrátí intervenční centrum – na základě podnětu Policie České republiky, kdy policie zašle opis této události, a nabídne oběti pomoc, v případě, že obě pomoc přijme jsou jí poskytnuty služby intervenčního centra, které koordinuje další postup (případně podání návrhu na předběžné opatření, psychologická, právní pomoc, služby sociálního pracovníka). V případě, že oběť služby intervenčního centra odmítne, se na ni centrum obrátí o několik dní později, zda si své rozhodnutí nerozmyslela. Pokud se ohrožená osoba opět rozhodne služby nevyužít, úloha intervenčního centra v tu chvíli končí. V případě, že se na intervenční centrum obrátí ohrožená osoba z vlastní vůle, postup probíhá stejným způsobem. Jsou jí poskytnuty služby intervenčního centra a pokud si to klientka přeje intervenční centrum koordinuje i následnou péči. Jako jsou další služby např. terapeutického charakteru. Jestliže jsou v rodině, kde se domácí násilí odehrává nezletilé děti, mají policie

³² Zákon č. 108/2006 Sb. O sociálních službách

i intervenční centrum povinnost informovat o této situaci a příslušný odbor sociální péče oddělení pro děti který situaci prošetří.

Je rovněž možné, aby klientka bez provedení policejního vykázání požádala o vykázání soudní, o čemž rozhoduje soud jako o předběžném opatření, kde je možnost prodloužení až na jeden rok za předpokladu, že klientka podnikla mezi tím kroky k řešení situace. Například podala žádost o rozvod, začala řešit bytovou situaci, svěřením dětí do péče apod.³³

³³ *Bílý kruh bezpečí, o.s.* [online] Praha: BKB 2007-
Dostupné na: <http://www.donacentrum.cz/index.php?pg=zakony-souvisejici-s-dn>

5 Mezinárodní komparace

Úprava ve **Slovenské republice** vnáší do zákona zcela nový pohled na činy spáchané v rámci domácího násilí. Vychází z mezinárodních smluv o lidských právech a dalších dokumentů a považuje tento druh násilí za porušení lidských práv bez výjimky s těžším následkem pro společnost, rodinu a jedince, než je násilí páchané na veřejnosti. Pachatelé domácího násilí mimo to, že porušují povinnosti obecně uložené zákonem o rodině, zneužívají důvěru rodinných příslušníků, zneužívají jejich loajalitu i intimní informace o členech rodiny. Domácí násilí je vymezeno v novelizovaném § 215 TrZ (týrání blízké a svěřené osoby) tak, že tohoto jednání se dopustí ten, kdo týrá blízkou osobu nebo osobu, která je v jeho péči nebo výchově, působí jí fyzické utrpení nebo psychické utrpení zejména bitím, kopáním, údery, způsobením ran a popálenin různého druhu, ponižováním, pohrdavým zacházením, neustálým sledováním, vyhrožováním, vyvoláváním strachu nebo stresu, násilnou izolací, citovým vydíráním nebo jiným jednáním, které ohrožuje její fyzické nebo psychické zdraví, nebo omezuje její bezpečnost, bezdůvodným odpíráním stravy, odpočinku a nebo spánku, nebo odpíráním nezbytné osobní péče, ošacení, hygieny, zdravotní péče, ubytování, výchovy nebo vzdělání, nucením k žebrotě nebo vykonávání činností vyžadujících neúměrnou fyzickou nebo psychickou zátěž s ohledem na její věk nebo zdravotní stav nebo způsobilých poškodit jí zdraví, vystavováním vlivu látek způsobilých poškodit jí zdraví, nebo neodůvodněným omezováním v přístupu k majetku, který má právo užívat.

Souhlas poškozeného se stíháním osoby blízké se u tohoto trestného činu nevyžaduje.

Rakouský spolkový zákon o ochraně před násilím v rodině z roku 1996, ve znění zákona z roku 1999, v § 382b vychází z toho, že soud může osobě, která blízkému rodinnému příslušníku způsobila újmu fyzickým útokem, hrozbou fyzického útoku nebo chováním vedoucím ke značné psychické újmě na zdraví činit další soužití nepřijatelným, na její žádost uložit některé z předběžných opatření omezujících pachatele a ochraňujících oběť. Zákon se vztahuje na manžely, druha a družku, sourozence a příbuzné v první linii, včetně adoptivních dětí a dětí svěřených do pěstounské péče, jakož i adoptivních rodičů a pěstounů, sourozenců manžela nebo

druha, pokud žijí s odpůrcem ve stejné domácnosti nebo v ní žili v posledních třech měsících před podáním žádosti.

Německý zákon pro zlepšení občanskoprávní ochrany v případě násilných činů a omezování osobní svobody a zároveň i usnadnění přenechání bytu manželů při rozluce z roku 2002 (zákon o ochraně před násilím) stanoví, že způsobila-li jedna osoba jiné osobě protiprávně tělesné zranění, újmu na zdraví nebo omezila-li její svobodu, je soud povinen provést na návrh takto poškozené osoby opatření potřebná k zamezení dalšího poškození této osoby. Následuje výčet předběžných ochranných opatření omezujících pachatele. Ustanovení platí i pro situace, kdy „určitá osoba vyhrožuje v rozporu se zákonem druhé osobě poškozením života, tělesným zraněním, újmou na zdraví nebo omezováním osobní svobody nebo určitá osoba protiprávně a úmyslně vnikne do bytu druhé osoby nebo do prostor v jejím vlastnictví, druhou osobu obtěžuje nevhodným způsobem tím, že proti její jednoznačně vyjádřené vůli opakovaně omezuje její osobní svobodu nebo ji pronásleduje za použití telekomunikačních prostředků“.

V **Nizozemí** neexistuje zvláštní právní norma, která by upravovala postih domácího násilí, ale domácí násilí je trestné jako kterékoliv jiné sexuální nebo psychické násilí. U trestných činů ublížení na zdraví a týrání se tresty zvyšují o jednu třetinu základní trestní sazby, pokud se viník dopustí trestného činu vůči své matce, svému zákonnému otci, své manželce, manželovi nebo svému dítěti. Trestní stíhání je zahajováno bez souhlasu poškozeného. Pro účely policejní praxe se pod pojmem domácího násilí rozumí fyzické, psychické a sexuální násilí (zneužívání) v rodině. Nizozemský trestní zákon dále upravuje novou skutkovou podstatu trestného činu „slídění“. Toho se dopouští ten, kdo záměrně, svévolně a opakovaně sleduje druhou osobu, a tím tomu, kdo je sledován, působí emoční utrpení nebo v něm vzbuzuje strach z násilného útoku.

Velká Británie nemá speciální zákon o ochraně před domácím násilím. Operativní definice metropolitní policie považuje za domácí násilí „jakýkoliv výskyt ohrožujícího chování, násilí nebo zneužití (psychického, fyzického, sexuálního, ekonomického nebo emocionálního) mezi dospělými osobami, které jsou nebo v minulosti byly intimními partnery nebo členy jedné rodiny, a to bez ohledu na pohlaví.“ Útok vedený někým, koho žena zná nebo s kým žije, je trestním právem posuzován jako trestný čin způsobený neznámou osobou. Každý má právo na ochranu před násilím. Ochranu před domácím násilím poskytuje právo občanské i trestní. V občanském právu lze postupovat podle zákona o právu rodinném z roku 1996

a podle zákona o dětech z roku 1998. Tyto zákony se však v případech domácího násilí oproti institutům trestním používají jen zřídka. Mezi opatření trestněprávní spadá např. zákon o obtěžování z roku 1997, který upravuje trestný čin „obtěžování“ a trestný čin „vystavení jiné osoby strachu z násilí“. Při odsouzení za některých z těchto trestných činů vydá soud rozhodnutí, které přikazuje odsouzenému zdržet se určitého jednání. Porušení zákona je trestným činem. Zákon o deliktech proti osobě z roku 1861 postihuje jednání, která měla za následek ublížení na zdraví nebo újmu na zdraví (i psychickou), úmyslné zranění, znásilnění, omezování osobní svobody (ženy mužem), pokus vraždy, pohrůžky usmrcením.³⁴

³⁴ RŮŽIČKA, M.: *Domácí násilí – impulsy ze zahraničních trestněprávních úprav, návrhy de lege ferenda pro trestní právo*, Trestněprávní revue, ročník 2003, č. 8

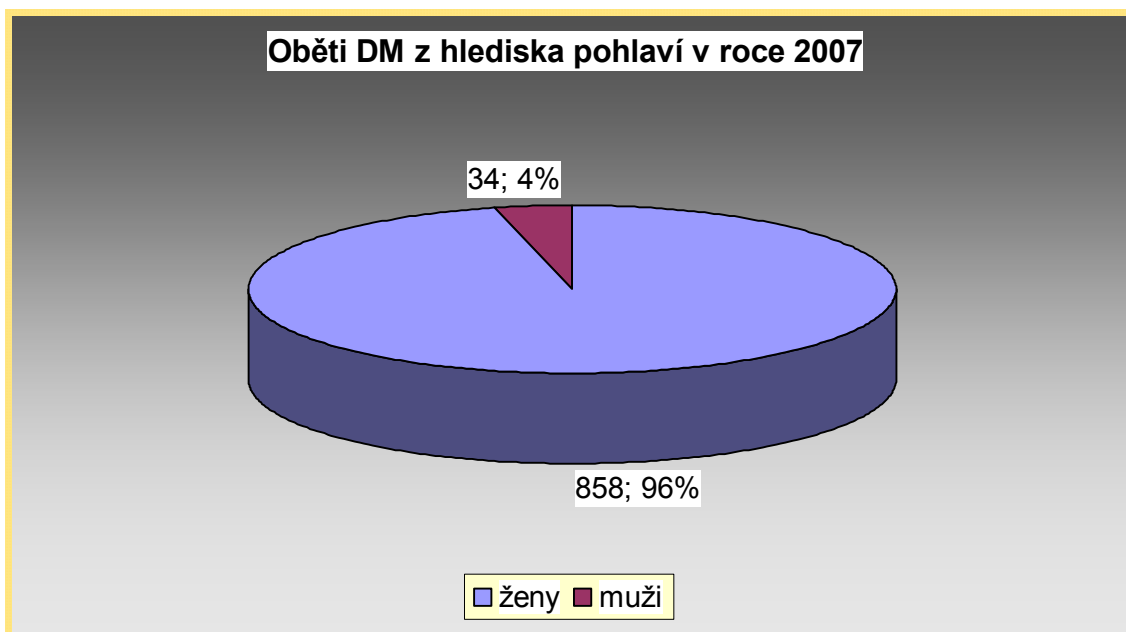
6 Statistika

Rok 2007

V České republice bylo v období od 1.1. – 31.12.2007 celkem evidováno 862 rozhodnutí Policie ČR na základě zákona č. 135/2006 Sb., o vykázání nebo zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí. Během roku 2007 bylo zaznamenáno 58 případů (téměř 7%) opakovaného vykázání/zákazu vstupu ve stejných domácnostech. Například v Karviné bylo ve stejné domácnosti vykázáno pětkrát, v Brně a v Ostravě-Hrabůvce bylo vykázáno ve stejných domácnostech třikrát. V takových situacích mohla Policie ČR na základě vlastních zjištění zahájit i bez souhlasu poškozeného trestní stíhání násilné osoby pro trestný čin dle § 215a) tr. zákona.

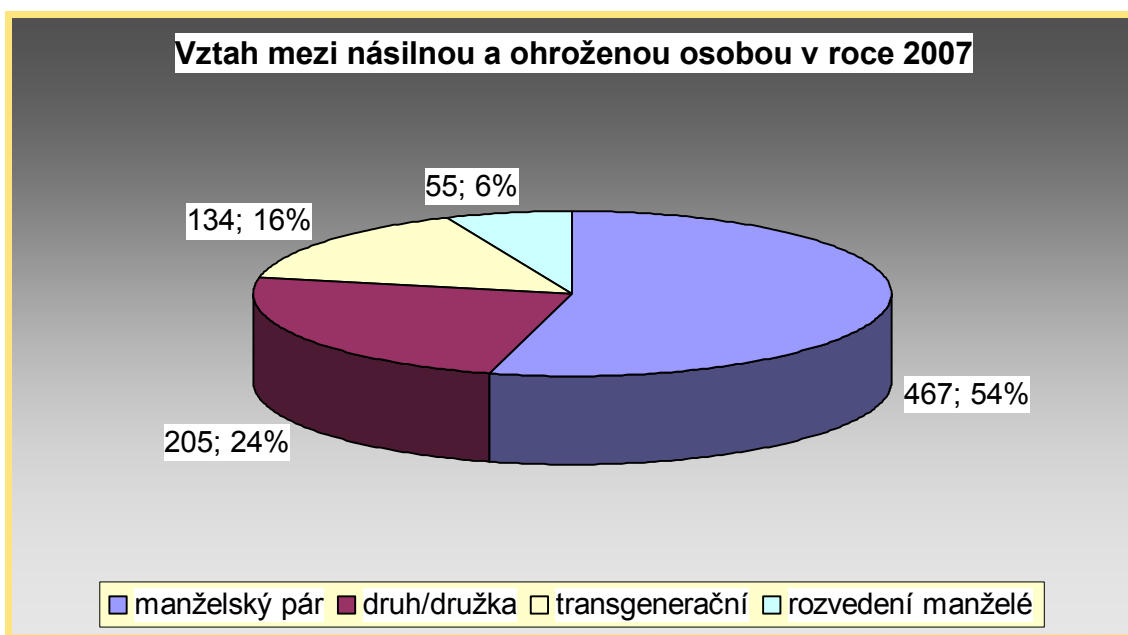
Z evidovaných 862 případů rozhodla PČR v 410 případech (47,5 %) o vykázání, v 368 případech (42,7 %) o zákazu vstupu. V 84 případech (téměř 10 %) PČR rozhodla nesprávně, tj. vydala zároveň rozhodnutí o zákazu vstupu a o vykázání. Počet duplicitních rozhodnutí se dařilo v průběhu roku snížit metodickým usměrňováním praxe ze strany Policejního prezidia PČR a pokračujícím školením policistů na minimum.

V souvislosti s 862 případy vykázání/zákazu vstupu bylo domácím násilím bezprostředně ohroženo 892 dospělých osob, z toho 858 žen a 34 mužů.

Z hlediska věku dominuje u dospělých ohrožených osob věková kategorie 31 – 40 let (39 %), následují kategorie 41 – 50 (25 %), 21 - 30 let (16 %). Ve sledovaném období Policie ČR evidovala celkem 941 dětí přítomných policejnímu zásahu i násilnému incidentu, který zákroku předcházel. Ostatní děti v těchto domácnostech byly v době zákroku policie mimo domácnost a jejich počet není policií zjišťován. Intervenční centra začala od září ohroženým osobám, se kterými se dostala do kontaktu, klást otázku na skutečný počet dětí žijících v domácnostech, kde došlo k vykazání. Z případů vykazání období říjen – prosinec byl uskutečněn kontakt s ohroženou osobou v 189 případech. V těchto případech byl evidován mnohem větší počet dětí skutečně žijících v těchto rodinách – 302. Pro srovnání je to dvakrát více než zjišťuje PČR.³⁵

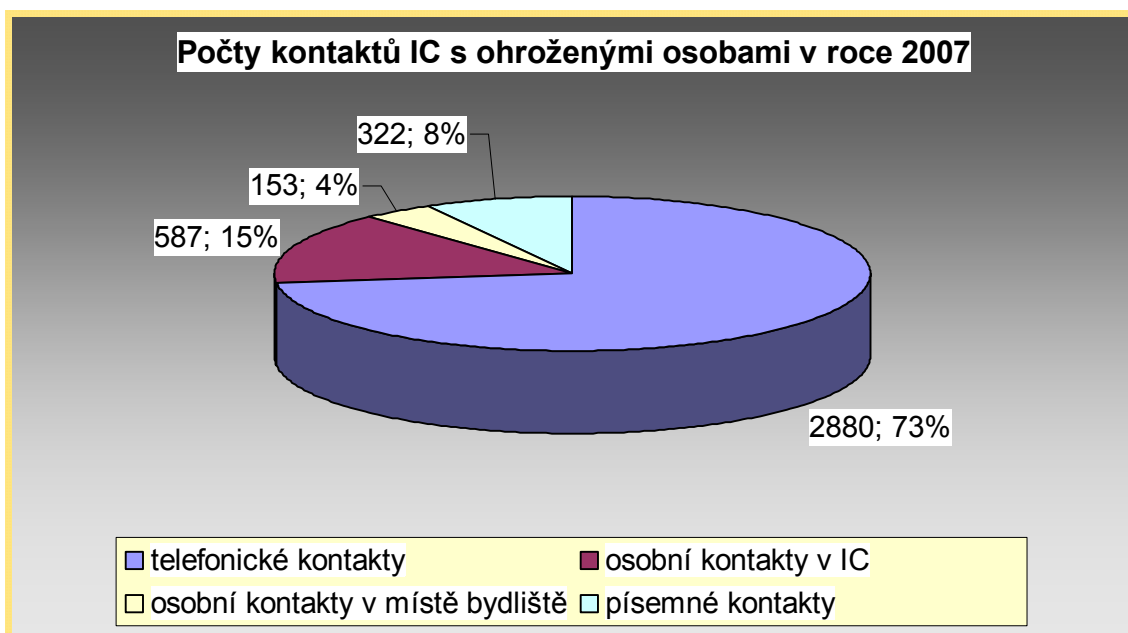
V případech domácího násilí bylo v roce 2007 ze společného obydlí vykazáno 854 mužů a 8 žen. Z hlediska vztahu mezi násilnou a ohroženou převládá vztah manželský – 467 případů (54 %), následuje vztah druh/družka – 205 případů, transgenerační – 134 případů a rozvedení manželé – 55 případů. K malému počtu vykazání došlo ve vztazích partnerských, sourozeneckých a jiných.

³⁵ Bílý kruh bezpečí, o.s. [online] Praha: BKB 2007-. Dostupné na WWW: <http://www.bkb.cz/files/uploaded/UserFiles/File/Statistika_2007_vest.xls>

Údaje za sledované období roku 2007 vykazují značný rozdíl mezi jednotlivými kraji. Roční průměr vykázaní na jeden kraj je 61,6 případů. Z hlediska absolutního počtu vykázaní, došlo k největšímu počtu těchto případů v kraji Moravskoslezském – 213 (téměř 25 %). Za ním následují kraje Jihomoravský (82), Ústecký (81), Středočeský (79). V těchto 4 krajích došlo v roce 2007 k více než polovině všech vykázaní v zemi (52,8 %). Zcela určitě na to má vliv skutečnost, že ve třech z těchto krajů byly pilotně od roku 2003 ověřovány projekty zaměřené na řešení případů domácího násilí s největším zapojením policistů do mezioborové spolupráce - Severomoravský kraj (od roku 2003), Ústecký (od roku 2004), Jihomoravský (od roku 2005). Ke krajům s nejmenším počtem vykázaní podle absolutních čísel patří kraje Plzeňský (16 v roce) a Liberecký (30 v roce).

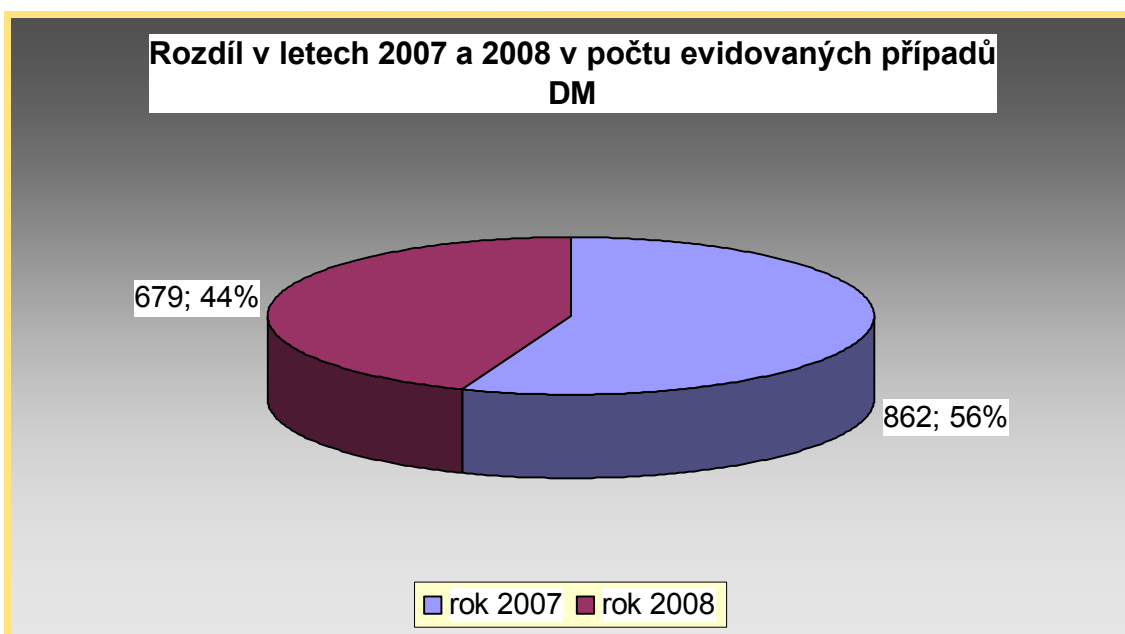
Pomoc intervenčních center (IC) v případech vykázaní: na základě předání informací od PČR v souvislosti s rozhodnutím o vykázaní se v roce 2007 uskutečnilo 3 942 evidovaných kontaktů s ohroženými osobami po vykázaní, z toho 2 880 telefonických, 587 osobních v IC, 153 osobních v rámci výjezdu do bydliště, 322 písemných.³⁶

³⁶Bílý kruh bezpečí, o.s. [online] Praha: BKB 2007-. Dostupné na WWW : <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/novinky---nazory/vykazani-v-roce-2007/r17>

Rok 2008

Za celý rok 2008 bylo v České republice evidováno 679 rozhodnutí Policie ČR na základě zákona č. 135/2006 Sb., o vykázaní nebo zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí. Celkový počet vykázaní za rok 2008 byl o 183 případů nižší než počet vykázaní v roce 2007, který byl prvním rokem účinnosti tohoto zákona na ochranu před domácím násilím. V procentuálním vyjádření se jedná o pokles v hodnotě 21 %.

Dále lze uvést, že během roku 2008 bylo zaznamenáno 67 případů, tedy téměř 10%, opakovaného vykázaní/zákazu vstupu ve stejných domácnostech. V tomto případě se jedná

o nepatrný nárůst ve srovnání s rokem 2007, kdy došlo k 58 případům opakovaného vykázaní. Z uvedeného počtu 679 evidovaných případů rozhodla Policie České republiky ve 287 případech (42 %) o vykázaní, přičemž v roce 2007 to bylo 410, tedy 47,5 % případů. A dále ve 373 případech (55 %) policie rozhodla o zákazu vstupu, přičemž v roce 2007 to bylo 368, čili 42,7 % případů. Potěšující je jistě ta skutečnost, že pouze v 19 případech (3 %) Policie ČR rozhodla nesprávně a vydala zároveň rozhodnutí o zákazu vstupu a o vykázaní. V roce 2007 se tak stalo v 84 případech, což činilo téměř 10 %.³⁷

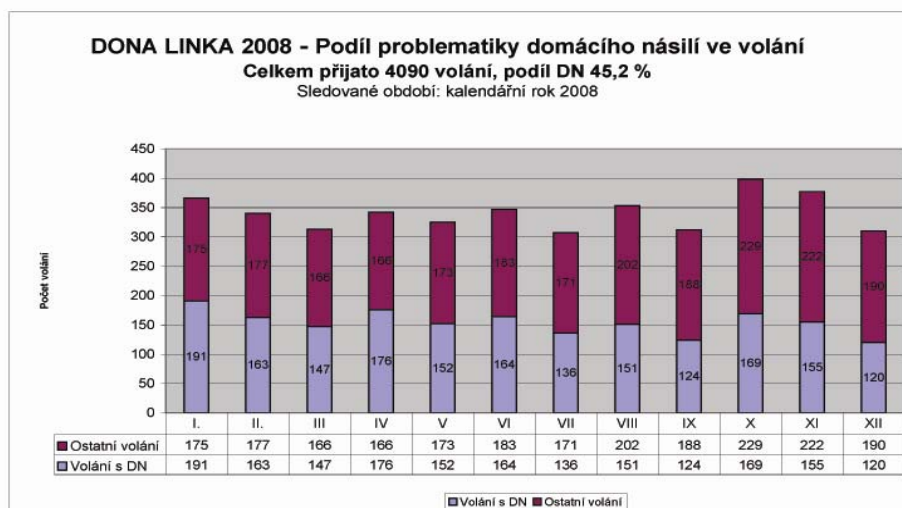
Co se týče právního postihu, bylo za prvních jedenáct měsíců roku 2008 soudně stíháno 359 případů domácího násilí. Během prvních šesti měsíců roku bylo podle statistik

³⁷ VITOUŠOVÁ, P.: *Komentář k analýze dat „Vykázaní/zákaz vstupu v ČR“ v roce 2008*, Bílý kruh bezpečí, o. s., dostupné online <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/novinky-nazory/vykazani-v-roce-2008/r17>, citováno dne 3. 4. 2009

ministerstva spravedlnosti odsouzeno 28 osob ke dvěma až pěti letům vězení, jedna osoba byla odsouzena k patnácti letům vězení. I když tedy ve většině případů soud dospěl k vynesení rozsudku, tyto rozsudky obvykle neobsahovaly trest odnětí svobody.³⁸

Je ovšem otázkou, zda se do policejních statistik dostanou skutečně všechny případy domácího násilí. Jak lze okomentovat skutečnost, že v roce 2008 byl zaznamenán nižší počet případů? Jedná se o důkaz skutečného poklesu počtu činů spojených s domácím násilím a tím i o důkaz účinnosti zákona č. 135/2006 Sb., o vykázání nebo zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí nebo pouze o důkaz toho, že jich policie zaznamenala méně?

Určitou odpověď by nám pomohlo poskytnout porovnání výše naznačených údajů s počtem volání na DONA linku za rok 2008. DONA linku provozuje již zmíněné občanské sdružení Bílý kruh bezpečí. Ve zkoumaném roce bylo touto linkou přijato celkem 4090 volání, z čehož 45,2 % představovalo volání kvůli domácímu násilí. Konkrétně se jednalo o 1848 případů. Jedná se tedy o téměř trojnásobek ve srovnání s počtem rozhodnutí policie o vykázání nebo o zákazu vstupu. Přičemž si opět musíme položit otázku, zda všechny oběti domácího násilí využijí služeb této linky. Můžeme se tedy domnívat, že případy domácího násilí řešené Policií České republiky tvoří pouze vrcholek onoho pověstného ledovce?³⁹

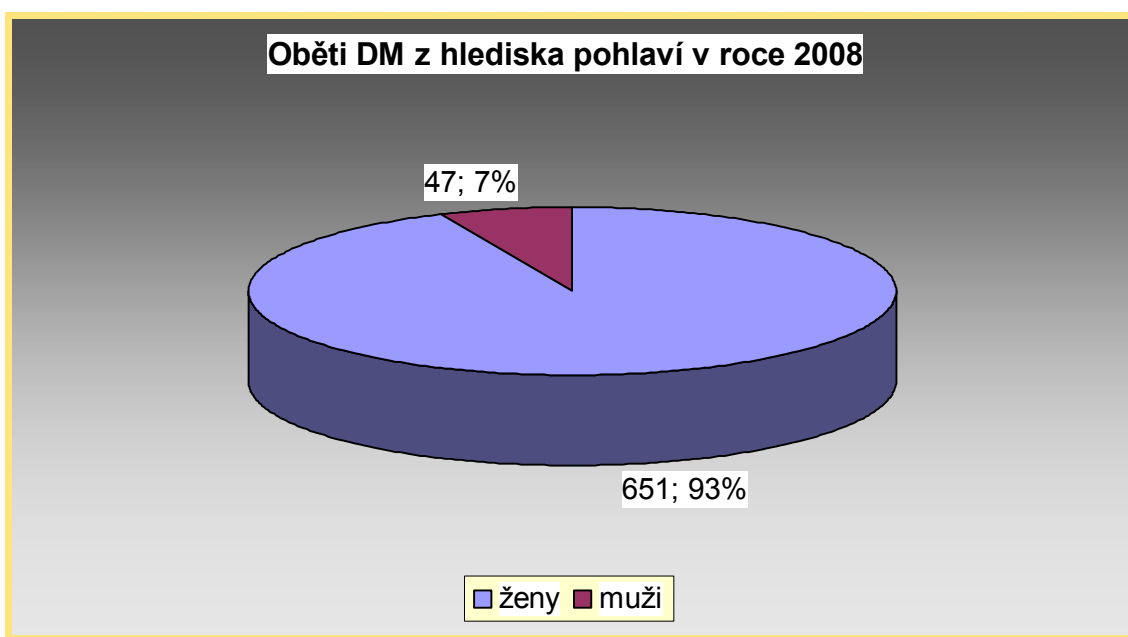

³⁸ Zpráva o stavu lidských práv za rok 2008: Česká republika, Úřad pro demokracii, lidská práva a pracovní záležitosti, Ministerstvo zahraničí USA, Dostupné na <http://www.aic.cz/reports/hrr2008.pdf>

³⁹ Podíl problematiky domácího násilí ve volání, Dostupné na : http://www.donalinka.cz/files/uploaded/UserFiles/File/2008_graf_DN_v_mesicich.pdf

V této souvislosti ještě pro dokreslení můžeme citovat Simonu Vymětalovou ze Sociologického ústavu AV ČR, která se opírá o výsledky výzkumu z roku 1999, který provedla agentura Universita v rámci grantu Ministerstva vnitra ČR. Na základě výsledků tohoto šetření lze podle Vymětalové odhadnout, že s alespoň některou z fyzických forem domácího násilí má v České republice zkušenost přibližně třetina obyvatel, přičemž ženy se stávaly obětí násilných útoků častěji než muži. Vedle toho celkem 13,4 % žen a necelých 5 % mužů přímo odpovědělo, že byli v průběhu svého života fyzicky napadeni svým současným či bývalým partnerem (nebo partnerkou). Výsledky tohoto výzkumu, i když se vztahují k roku 1999, spíše potvrzují podezření, že do rukou policie se dostane opravdu jen minimum případů domácího násilí.⁴⁰

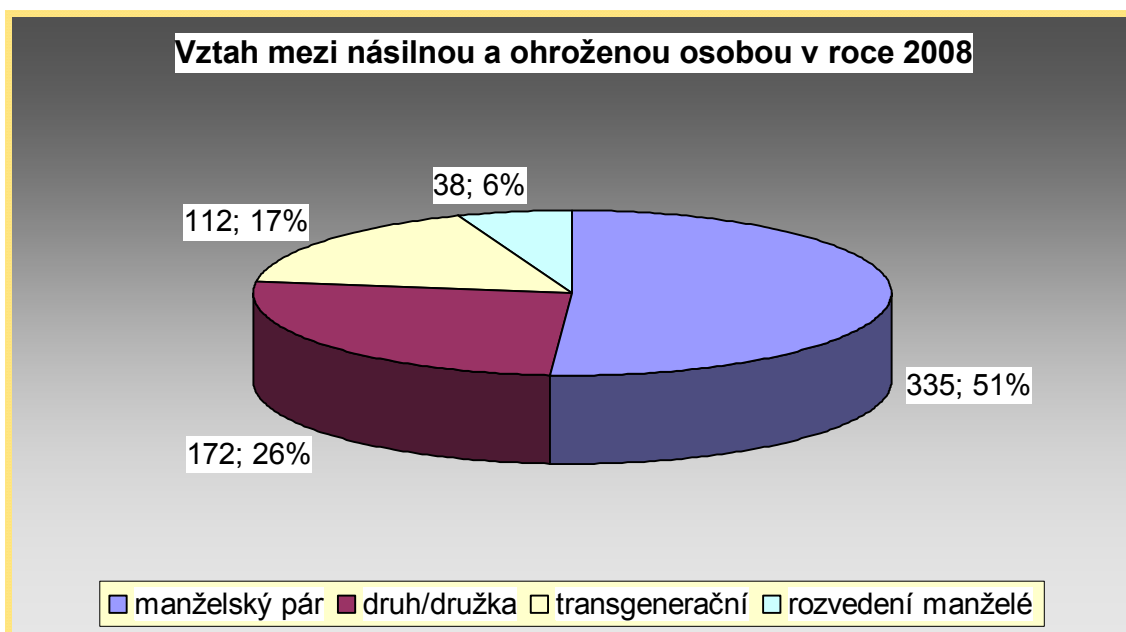
V rámci citovaných 679 případů vykazání nebo zákazu vstupu v roce 2008 bylo domácím násilím bezprostředně zasaženo 698 dospělých osob, z toho 651 žen a 47 mužů.

⁴⁰VYMĚTALOVÁ, S.: Domácí násilí: přirozený jev?. *Sociologický časopis* [online].2001, č.1
Dostupné na WWW: < http://www.sreview.soc.cas.cz/upl/archiv/files/153_01-1VYMET.pdf>

Z hlediska věku se oběťmi nejčastěji stávají lidé ve věku 31 až 40 let (39 %), dále lidé ve věku 41 až 50 (22 %) a konečně lidé ve věku 21 až 30 let (15 %). V roce Policie ČR rovněž zaznamenala celkem 586 dětí, které byly přítomny jak policejnímu zásahu, tak i násilnému chování v domácnosti, které se stalo příčinou zákroku.⁴¹

Celkem tedy bylo v roce 2008 přímo ohroženo domácím násilím a prostřednictvím vykázaní před hrozícím dalším násilím ochráněno 1 284 osob, ať už se jednalo o dospělé ohrožené osoby nebo děti přítomné násilnému incidentu a zákroku policie. V případech domácího násilí bylo v roce 2008 ze společného obydlí vykázáno 668 mužů a 13 žen (v roce 2007 to bylo 854 mužů a 8 žen). Z hlediska vztahu mezi násilnou a ohroženou v roce 2008 převládal vztah manželský (335 případů čili 49 %), následoval vztah druh/družka (172 případů), zletilé dítě/rodič (112 případů) a konečně rozvedení manželé (38 případů). K poměrně malému počtu vykázaní došlo ve vztazích vnuk/prarodič, mezi sourozenci, nezletilé dítě/rodič a jiných.

⁴¹ VITOUŠOVÁ, P.: *Komentář k analýze dat „Vykázaní/zákaz vstupu v ČR“ v roce 2008*, [online]. Praha ©BKB, o. s.2007-. Dostupné na WWW : <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/novinky-nazory/vykazani-v-roce-2008/r17>

Závěr

V této bakalářské práci bylo pojednáno o problematice domácího násilí. V dnešní době snad již nikdo nepochybuje, že se jedná o téma, které může mít v klimatu rodiny patologické následky a že je toto téma otevřít, diskutovat o něm a především akty domácího násilí efektivně řešit. Pod pojmem „domácí násilí“ se mohou skrývat nesčetné projevy nerovnováhy moci v určité malé sociální skupině. Jsou rozlišovány různé příčiny domácího násilí jako touha prosadit svou moc, domácí neshody, vliv alkoholu, sexuální požadavky, citové vazby nebo povahové rysy. Může jít o činy, vyplývající ze vztahových otázek mezi různými fyzickými osobami, tedy nikoli pouze mezi mužem a ženou, resp. mezi současnými nebo bývalými partnery. Může se jednat také o týrání dětí rodiči, týrání rodičů dospívajícími dětmi, různé formy útoků ve vztazích mezi homosexuály, ale také o napadání osob duševně nebo fyzicky postižených, osob přestárých apod. Praxe přináší celou řadu možných následků, jako např. extrémní stres a trauma, deprese a úzkost, nejistota a nevyrovnanost, závislost, pocity beznaděje a bezmocnosti, ale i poškození fyzického zdraví nebo i smrt.

Mým úkolem bylo zejména zmapovat problematiku domácího násilí v českém klimatu, což znamenalo především prostudovat naší relevantní legislativu a podat její přehled; dále bylo nutno podrobit analýze neziskové organizace, které v ČR působí a poskytují pomoc obětem domácího násilí. V neposlední řadě jsem zauvažovala nad jednotlivými úhly pohledu, ze kterých může být na domácí násilí nahlíženo různými profesemi, které s ním mají co do činění.

Domnívám se, že téma domácího násilí je téma stále aktuální a zajímavé, které lze zkoumat z mnoha stran. Mnohé jeho složky zůstaly mnou neotevřeny, neboť nebyly předmětem mé práce, nicméně se tak do budoucna otevírá další prostor pro další zamýšlení.

Seznam použité literatury

1. Monografie

1. BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H. *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně - právní ochrany dětí*. 1. vyd. Praha : MPSV, 2006. ISBN 80-86878-50-3.
2. BEDNÁŘOVÁ, Z., ČACKÁ – PAVLÍKOVÁ, I., HOLEDOVÁ, O., MACKOVÁ, K., PROKEŠOVÁ, H.. *Domácí násilí : manuál ke kurzům*. Praha:Acorus o. s., 2003.
3. MACKOVÁ, K., STÁRKOVÁ, L. *Průvodce trestním řízením pro oběti domácího násilí : příručka pro laickou veřejnost*. 1. vyd. Praha : Acorus o. s., 2005.
4. HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva*, Praha, Profem o.p.s., 2004, ISBN 80-239-2106-1.
5. KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*, Praha, Policejní akademie České republiky, Praha, 2007, ISBN 978-80-7251-241-6
6. ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích*. 1. studie, Praha: Bílý kruh bezpečí o.s., 2002, ISBN 80-86284-19-0
7. MACH, J., ŠMOLKA, P. *Když vás trápí někdo blízký*. Praha: Portál, 1999, ISBN 80-7178-337-4
8. BENTOVIM, A. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*, 1.vydání. Praha: Grada Publishing,a.s., 1998, ISBN 80-7169-629-3
9. ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha:Grada Publishing,a.s, 2007, ISBN 978-80-247-2014-2
- 10.MARTÍNKOVÁ, M., MACHÁČKOVÁ R. *Vybrané kriminologické a právní aspekty domácího násilí*.Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001, ISBN 80-86008-98-3

2. Internetové stránky

11. *Acorus, o.s.*[online] Praha: Acorus [cit.15.ledna 2009].
Dostupné na WWW :< [http:// www.acorus.cz />](http://www.acorus.cz/)
12. *Bílý kruh bezpečí, o.s.*[online] Praha: BKB 2007- [cit.2009-01-15]
Dostupné na WWW : < [http:// www.bkb.cz/>](http://www.bkb.cz/)
13. *Bílý kruh bezpečí, o.s.*[online] Praha:©BKB 2007-[cit. 2009-04-02]
Dostupné na WWW : <[http:// www.domacinasili.cz/ >](http://www.domacinasili.cz/)
14. *Bílý kruh bezpečí, o.s.*[online] Praha:©BKB 2007-[cit. 2009-02-02]
Dostupné na WWW : [http:// www.donalinka.cz/](http://www.donalinka.cz/)
15. *proFem, o.p.s.* [online] Praha: proFem 1999- [cit. 2009-03-23]
Dostupné na WWW : [http:// www.profem.cz/](http://www.profem.cz/)
16. VYMĚTALOVÁ, S.: Domácí násilí: přirozený jev?. *Sociologický časopis* [online]. 2001, č.1 [cit. 2009-04-22] Dostupné na WWW:
< [http:// www.sreview.soc.cas.cz/upl/archiv/files/153_01-1VYMET.pdf/>](http://www.sreview.soc.cas.cz/upl/archiv/files/153_01-1VYMET.pdf/)
16. *Zpráva o stavu lidských práv za rok 2008: Česká republika* [online]. Praha: Velvyslanectví USA 2009 [cit. 2009-04-22].
Dostupné na WWW: <[http://.www.aic.cz/reports/hrr2008.pdf/>](http://www.aic.cz/reports/hrr2008.pdf/)
17. VITOUŠOVÁ, P.: *Komentář k analýze dat „Vykazání/zákaz vstupu v ČR“ v roce 2008,*
[online]. Praha ©BKB, o. s.2007-[cit. 2009-03-17]. Dostupné na WWW :
<<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/novinky-nazory/vykazani-v-roce-2008/r17>>
18. *Bílý kruh bezpečí, o.s.*[online] Praha:©BKB, o.s. 2007-[cit. 2009-04-15]
Dostupné na WWW:
< <http://www.donacentrum.cz/index.php?pg=zakony-souvisejici-s-dn>>
19. SPILKOVÁ, J.: *Problematika domácího násilí z pohledu oběti, agresora a okolí,*[online].
Praha:© Gona s.r.o. [cit. 2009-02-19]
Dostupné na WWW :< <http://gona.in/?pg=13&idclanku=46>>
20. *Metodické opatření č. 6110/2006,*[online] Praha: MZČR.© 2008 [cit. 2008-11-27]
Dostupné na WWW : <[http://www.mzcr.cz/>](http://www.mzcr.cz/)

21. ZEMAN,P.: *Zákon na ochranu před domácím násilím*, [online]. Praha ©BKB, o. s. [cit. 2009-03-17]. Dostupné na WWW :
< http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=397>
22. HOŘÍNOVÁ,A.: *Policejní vykázaní: od dobré teorie k dobré praxi*, [online]. VIA IURIS Bulletin pro právo ve veřejném zájmu ONLINE [cit. 2009-04-02] Dostupné na WWW: <<http://www.viaiuris.cz/index.php?p=msg&id=161>>

3. Legislativa

23. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí
24. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
25. Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím
26. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
27. Zákon č.40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
28. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
29. Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
30. Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
31. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
32. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí
33. Metodické opatření č. 6110/2006 Ministerstva zdravotnictví
34. Reprezentativní sociologický výzkum „Vztahy v rodině – domácí násilí“, Praha: STEM, 2001

4. Časopisy

35. DVOŘÁKOVÁ- ZÁVODSKÁ, J.: *Nová právní úprava o ochraně před domácím násilím*, Právo a rodina, ročník 2006, číslo 6
36. FENYK, J.: *Některé úvahy o postižitelnosti „domácího násilí“ z hlediska současného trestního práva i záměrů de lege ferenda*, Právní rozhledy, ročník 2002, ISSN-1210-6410
37. GABRIŠOVÁ, V.: *Rozhodování policie o vykázání ze společného obydlí a správní řád*, Správní právo, ročník 2006, č. 8, ISSN 0139-6005
38. POTMĚŠIL, J.: *Domácí násilí v přestupkovém řízení*, Správní právo, ročník 2008, č. 2, ISSN-0139-6005
39. RŮŽIČKA, M.: *Domácí násilí – impulsy ze zahraničních trestněprávních úprav, návrhy de lege ferenda pro trestní právo*, Trestněprávní revue, ročník 2003, č. 8 ISSN 1213-3313
40. SVOBODA, K.: *Soudní praxe při vykazování násilníka z bytu*, Právní rozhledy, ročník 2007, č. 5. ISSN-1210-6410
41. MELICHAROVÁ, D.: *Dítě jako svědek a oběť domácího násilí*. Acta iuridica olomucensis, ročník 2005, č. 2, s. 62–65. ISSN 1801-0288
42. JELÍNEK, J.: *K trestněprávnímu postihu domácího násilí*. Acta iuridica olomucensis, ročník 2005, č. 2, s. 54. ISSN 1801-0288

Seznam příloh

- I. Potvrzení o vykázání
- II. Úřední záznam o provedení kontroly dodržování povinností vyplývajících z vykázání
- III. Úřední záznam o vykázání
- IV. Úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí
- V. Sara dn – pomůcka pro policisty

Abstrakt

HLEDÍKOVÁ, V. *Domácí násilí v ČR z pohledu práva a profesí*. Plánice, 2009. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Kateřina Hyková.

Klíčové pojmy: domácí násilí, násilná osoba, ohrožená osoba, legislativa, policie, lékař, soudce, neziskové organizace

V uplynulých letech jsme se v českém právu konečně dočkali několika změn v oblasti domácího násilí. Mám na mysli změny legislativní, ale i změny v přístupu pomáhajících a dalších profesí, které se s problémem domácího násilí setkávají. Cesta to byla dlouhá a zdaleka není u cíle. Svůj, řekla bych, největší podíl na těchto změnách mají neziskové organizace, které se v této problematice angažují již řadu let.

Ve své práci jsem šla cestou změn a těch, kteří je uvádějí v praxi. V první části jsem se zaměřila na změny v legislativě, další část jsem věnovala profesím, které se zabývají touto problematikou, část jsem také věnovala neziskovým organizacím a statistickým údajům.

Abstrakt

Home violence in the Czech Republic from the view of law and profession

Key concepts: home violence, violent person, endangered person, legislation, police officers, doctors, judge, non-profit-making organizations

Recently we have finally lived to experience of few changes in area of home violence in the Czech Republic. I mean the changes of legislation, but also changes in the spirit of helping professions and other professions, which experience difficulties with the home violence. The way has been long and it is still far from the end. I would say, that the biggest participation on these changes belongs to non-profit-making organizations, which have involved themselves in these problems for many years.

In my work I went through the way of changes and these, who features them in the profession. In the first part I focused on changes in legislation, next part I turned to professions, which deal with these problems. One part I also focused on non-profit-making organizations and statistical data.

.....
Č. j.

.....
Počet listů:

Přílohy: 2/2

Výtisk č.:

Potvrzení o vykázání

Příslušník Policie České republiky (dále jen „policista“)

..... dne v hod. využil svého oprávnění
podle § 44 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o Policii
České republiky“) a

vykázal

pana(i)

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Státní příslušnost: Telefon:

Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo):

ze společného obydlí:

které obýval(a) s ohroženou osobou

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo):

jakož i z jeho bezprostředního okolí:

na dobu 10 dnů.

Vykázání **bylo - nebylo**^{*)} provedeno za přítomnosti nezúčastněné osoby.

Když nebylo tak z důvodu:

.....
(otisk kulatého razítka bez státního znaku)

Zpracoval:

Poznámky (námitky vykázané osoby proti vykázání):

Na základě ustanovení § 45 odst. 1 písm. d) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, byla(a) vykázaná osoba **vyzván(a) k vydání všech klíčů** od společného obydlí, z něhož byl(a) vykázan(a). Na základě této výzvy vykázaná osoba klíče **vydala - nevydala**.

Když vydala tak Specifikace klíčů – typ, barva, popis, markanty:

Když nevydala tak Důvody nevydání:

Neuposlechnutím výzvy k vydání klíčů se můžete dopustit přestupku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Klíče vydal dne v hod.
(jméno, příjmení, podpis)

Klíče převzal v hod.
(hodnostní označení, jméno, příjmení, OeČ, podpis)

Vykázaná osoba byla poučena o tom, že po uplynutí lhůty 10 dnů od vykázání si může klíče vyzvednout:
Klíče jí budou vydány jen za předpokladu, že nebyl podán návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu nebo že soud podanému návrhu na vydání předběžného opatření nevyhověl.

Rozdělovník:

Výtisk č. 1: Vykázaná osoba: **převzala - nepřevzala - odmítla podepsat**¹⁾

Když nepřevzala nebo odmítla podepsat tak Z důvodu:

.....
(převzal, datum, čas, podpis)

Výtisk č. 2: Ohrožená osoba: **převzala - nepřevzala - odmítla podepsat**¹⁾

Když nepřevzala nebo odmítla podepsat tak Z důvodu:

.....
(převzal, datum, čas, podpis)

Výtisk č. 3: spis

Po uplynutí 10denní lhůty pro vykázání:

Klíče vydal dne v hod.
(hodnostní označení, jméno, příjmení, OeČ, podpis)

Klíče převzal dne v hod.
(jméno, příjmení, podpis)

Důvod nevydání klíčů:

^{*)} Nehodící se škrtnete.

POUČENÍ VYKÁZANÉ OSOBY

Před poučením podle § 44 až 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, vás poučuji o tom, že vykázaní bylo učiněno bez ohledu na vůli ohrožené osoby.

Podle § 44 odst. 1 jste byl(a) vykázan(a) ze společného obydlí obývaného s ohroženou osobou, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Vykázaní je účinné od okamžiku, kdy vám bylo sděleno. Vykázan(a) můžete být i ve vaší nepřítomnosti.

Podle § 44 odst. 2 bude vykázaní trvat po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Pokud bude podán návrh na předběžné opatření podle § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 59/2005 Sb. a zákona č. 135/2006 Sb. (dále jen „občanský soudní řád“), v průběhu vykázaní, doba vykázaní se prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

Podle § 44 odst. 3 si můžete na útvaru policie (adresa příslušného útvaru Policie České republiky, včetně tel. čísla) vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázaní.

Podle § 44 odst. 5 můžete v případě, že nesouhlasíte s vykázaním, proti němu na místě podat námítky, které budou bez zbytečného odkladu předány krajskému ředitelství příslušnému podle místa vykázaní. Tyto námítky také můžete do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázaní podat písemně příslušnému krajskému ředitelství sám (sama). Lhůta pro podání námitek počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy jste převzal(a) potvrzení o vykázaní a je považována za dodrženu, jsou-li námítky nejpozději v její poslední den předány k poštovní přepravě nebo podány u příslušného krajského ředitelství.

Podle § 45 odst. 1 písm. a) jste povinen(na) opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázaní.

Podle § 45 odst. 1 písm. b) jste povinen(na) zdržet se vstupu do prostoru vymezeném v potvrzení o vykázaní.

Podle § 45 odst. 1 písm. c) jste povinen(na) zdržet se styku a navazování kontaktu s ohroženou osobou.

Podle § 45 odst. 1 písm. d) jste povinen(na) vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které držíte. Neuposlechnutím této výzvy se můžete dopustit přestupku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o přestupcích“).

Podle § 45 odst. 2 písm. a) máte právo vzít si ze společného obydlí před jeho opuštěním věci sloužící vaší osobní potřebě (např. hygienické potřeby, běžné oděvní součásti, léky a zdravotní pomůcky, které užíváte, mobilní telefon), osobní cennosti a osobní doklady.

Podle § 45 odst. 2 písm. b) máte právo si vzít v průběhu vykázaní ze společného obydlí věci sloužící vaší osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady a věci nezbytné pro vaše podnikání nebo pro výkon povolání. Toto právo můžete uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, a to po předchozí dohodě na adrese

Podle § 45 odst. 2 písm. c) máte právo ověřit si provedení vykázaní na čísle tísňového volání 158.

Podle § 45 odst. 2 písm. d) máte právo vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázaní u příslušného útvaru (organizačního článku) Policie ČR

Úřední záznam o vykázaní bude vyhotoven do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí.

Podle § 45 odst. 3 je třeba, abyste pro potřebu doručování uvedl(a) svoji adresu pro doručování

Neuposlechnutím uloženého vykázaní se můžete dopustit přestupku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů; pokud se dopustíte závažného nebo opakovaného jednání, abyste zmařil(a) vykázaní, můžete se dopustit trestného činu podle § 171 odst. 4 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Po uplynutí lhůty 10 dnů si na výše uvedeném útvaru (organizačním článku Policie ČR - adresa a telefonický kontakt uvedeny výše) můžete vyzvednout klíče, které jste policistovi předal(a) podle § 45 odst. 1 písm. d). Klíče vám budou vydány za předpokladu, že nebyl podán návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu.

Prohlašuji, že jsem shora uvedenému poučení porozuměl(a), což stvrzuji svým podpisem:

.....
Jméno, příjmení a podpis **vykázané osoby**

Poučení provedl(a):

.....
Služební hodnost, jméno, příjmení a podpis policisty

POUČENÍ OHROŽENÉ OSOBY

Jako osobu ohroženou vás poučuji o tom, že podle § 44 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, došlo k vykázání ze společného obydlí, které obýval(a) společně s vámi, jakož i z jeho bezprostředního okolí.

Toto vykázání je účinné od okamžiku, kdy bylo provedeno, a to i v případě, že s ním nesouhlasíte.

Vykázaná osoba je povinna:

Podle § 45 odst. 1 písm. a) opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání.

Podle § 45 odst. 1 písm. b) zdržet se vstupu do prostoru vymezeném v potvrzení o vykázání.

Podle § 45 odst. 1 písm. c) zdržet se styku a navazování kontaktu s ohroženou osobou.

Podle § 45 odst. 1 písm. d) vydat policistovi na jeho vyzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží.

V případě porušení podmínek vykázání ze strany vykázané osoby neprodleně informujte Policii České republiky prostřednictvím tísňové linky 158.

Vykázaná osoba má právo:

Podle § 45 odst. 2 písm. a) vzít si ze společného obydlí před jeho opuštěním věci sloužící její osobní potřebě (např. hygienické potřeby, běžné oděvní součásti, léky a zdravotní pomůcky, které užívá, mobilní telefon), osobní cennosti a osobní doklady.

Podle § 45 odst. 2 písm. b) si vzít v průběhu vykázání ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání. Toto právo může uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, a to po předchozí dohodě.

O termínu, kdy k převzetí věcí osobou vykázanou dojde, budete předem informován(a).

Je vaším právem ve smyslu § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, podat u příslušného soudu návrh na vydání předběžného opatření spočívajícího v povinném opuštění společného obydlí násilnou osobou a v zákazu navazování kontaktů násilné osoby s vámi. Podáním návrhu v průběhu vykázání, které provedl policista, se zákonná 10denní lhůta prodlužuje až do pravomocného rozhodnutí soudu o tomto návrhu. Předběžné opatření soudu trvá 1 měsíc ode dne následujícího po dni, v němž uplynula zákonná 10denní lhůta, a bude-li před ukončením této doby zahájeno řízení ve věci samé, může předseda senátu na váš návrh rozhodnout o prodloužení doby trvání předběžného opatření, a to až na dobu 1 roku. V této souvislosti vás žádáme, abyste informoval(a) Policii České republiky o tom, že jste v průběhu policejního vykázání podal(a) u soudu návrh na vydání předběžného opatření.

O vykázání bude v souladu s § 47 odst. 3 zákona o Policii České republiky informováno intervenční centrum poskytující psychologické, sociální a právní služby. Toto intervenční centrum vás bude do 48 hodin od doručení podnětu od Policie České republiky kontaktovat s nabídkou služeb. V případě potřeby se můžete obrátit i na jiné instituce, které poskytují psychologické, sociální a další služby v oblasti pomoci obětem domácího násilí. Za tímto účelem vám jsou předány kontakty na instituce v místě bydliště a kontakty na linky s nepřetržitým provozem.

Dále vás poučuji o tom, že uvedením nepravdivých skutečností se můžete dopustit trestného činu křivého obvinění podle § 174, pomluvy dle § 206 a poškozování cizích práv dle § 209 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, případně přestupku proti občanskému soužití dle § 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

V době trvání vykázání bude provedena kontrola, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti vyplývající z vykázání. V této souvislosti vás žádáme o poskytnutí součinnosti policistům provádějícím tuto kontrolu.

.....
Č. j.

.....
Počet listů:

**Úřední záznam
o provedení kontroly dodržování povinností vyplývajících
z vykázání**

Dne v hod. provedla hlídka ve složení
.....

podle § 47 odst. 4 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky,

kontrolu dodržování povinností vyplývajících z vykázání

vydaného dne pod číslem jednacím

vztahující se na

a bezprostřední okolí společného obydlí

Další významné skutečnosti a poznámky k průběhu kontroly:

Výsledek kontroly:

Přítomnost vykázané osoby ve společném obydlí: **ANO - NE¹⁾**

Přítomnost ohrožené osoby ve společném obydlí: **ANO - NE¹⁾**

Přítomnost dětí ve společném obydlí: **ANO - NE¹⁾**

Zjištěno porušení zákazu styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou

ANO - NE¹⁾

Pokud ANO, jaké:

Přijaté opatření v případě zjištění nedodržování vykázání nebo zákazu styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou ze strany osoby vykázané:

Záznam vyhotovil:

(hodnostní označení, jméno, příjmení, OeČ, podpis)

¹⁾ Nehodící se škrtně

Č. j.

Počet listů:
Výtisk č.:

Úřední záznam o vykázání

Dne v hod. využil příslušník Policie České republiky
..... svého oprávnění a podle § 44 zákona č.
273/2008 Sb., o Policii České republiky a
vykázal

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Státní příslušnost: Telefon:.....

Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo):.....

Adresa pro doručování (ulice, č. p., místo, PSČ):

ze společného obydlí:

které obýval(a) s ohroženou osobou

Jméno a příjmení:

Datum narození: Telefon:.....

Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo):.....

jakož i z jeho bezprostředního okolí.....
na dobu 10 dnů.

Vztah násilné a ohrožené osoby:.....

Počet nezletilých osob žijících ve společném obydlí:

když větší než 0 tak vypsát

Jméno, PŘÍJMENÍ, datum narození, trvalý pobyt (ulice, č.p., místo):

.....
.....
.....
.....
.....

Odůvodnění vykazání:

Zpracoval:
(hodnostní označení, jméno, příjmení, OeČ, podpis)

Rozdělovník:

Výtisk č. 1 - vykázaná osoba

Výtisk č. 2 - ohrožená osoba

Výtisk č. 3 - místně příslušné Intervenční centrum

Výtisk č. 4 - místně příslušný soud, který bude rozhodovat v případě
podání návrhu na předběžné opatření

Výtisk č. 5 - místně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí
(pokud žije ve společném obydlí nezletilá osoba)

Výtisk č. 6 - spis

.....
Č. j.:

.....
Počet listů:

**Úřední záznam o incidentu se znaky
domácího násilí**

Dne v hodin bylo přijato oznámení o incidentu se znaky domácího (dále jen „incident“). Incident šetřili příslušníci Policie České republiky v místě (adresa incidentu):
.....

Zúčastněné osoby:

Násilná osoba:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Státní příslušnost: Telefon:

Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo):

Adresa pro doručování (ulice, č. p., místo, PSČ):

Ohrožená osoba:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Státní příslušnost: Telefon:

Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo):

Adresa pro doručování (ulice, č. p., místo, PSČ):

Oznamovatel: ohrožená osoba - násilná osoba - osoba blízká ohrožené osobě - osoba blízká násilné osobě - soused(ka) - státní orgán - jiný¹⁾

Když osoba jiná než ohrožená nebo násilná tak

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Státní příslušnost: Telefon:

Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo):

Adresa pro doručování (ulice, č. p., místo, PSČ):

Vztah násilné a ohrožené osoby:

**manžel/manželka - bývalý manžel/bývalá manželka - druh/družka -
přítel/ přítelkyně - rodič/dítě - prarodič/vnouče - registrovaní partneři -
jiný příbuzenský vztah - nezjištěn¹⁾**

Násilná osoba obývá společně obydlí s ohroženou osobou: **ANO - NE¹⁾**

Když ANO tak Adresa společného obydlí:

Forma páchaného násilí:

fyzické - psychické - ekonomické – sexuální – sociální - nezjištěno¹⁾

Zranění ohrožené osoby: **ANO - NE¹⁾**

Když ANO tak **podlitiny – pohmožděniny – zlomenina - řezné, bodné, sečné rány
- střelné poranění - jiné¹⁾**

Lékařské ošetření: **ANO - NE¹⁾**

Když ANO tak Adresa:

Zranění násilné osoby: **ANO - NE¹⁾**

Když ANO tak **podlitiny – pohmožděniny – zlomenina - řezné, bodné, sečné rány
- střelné poranění - jiné¹⁾**

Lékařské ošetření: **ANO - NE¹⁾**

Když ANO tak Adresa:

Zranění jiných osob: **ANO - NE¹⁾**

Když ANO tak Lékařské ošetření: **ANO - NE¹⁾**

Když ANO tak Adresa:

Podezření na požití alkoholu nebo jiných návykových látek:

Násilná osoba: **ANO - NE¹⁾** Když ANO tak **alkohol - drogy - léky - jiné¹⁾**

Silná žárlivost: **ANO - NE¹⁾**

Ohrožená osoba: **ANO - NE¹⁾** Když ANO tak **alkohol - drogy - léky - jiné¹⁾**

Silná žárlivost: **ANO - NE¹⁾**

Počet nezletilých osob žijících ve společném obydlí:

když větší než 0 tak vypsát **Jméno, PŘÍJMENÍ, datum narození**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Přítomnost nezletilých osob při incidentu: **ANO - NE¹⁾**

Přítomnost nezletilých osob při zákroku Policie ČR: **ANO - NE¹⁾**

Škoda na majetku: **ANO - NE¹⁾**

Když ANO tak v částce cca Kč, spočívající v

Při aktuálním incidentu **byla – nebyla¹⁾** použita zbraň.

Když byla tak **bodná nebo sečná - tupá - střelná¹⁾**

Bylo- nebylo¹⁾ použito škrcení.

Přítomnost znaků domácího násilí

1. Opakované a dlouhodobé násilí: **ANO - NE¹⁾**

Když ANO tak: od kdy :

Záznamy evidované policií, lékaři atd.: **ANO - NE¹⁾**

Když ANO tak č.j.

2. Vzdávající intenzita násilí: **ANO - NE¹⁾**

3. Jasné a nezpochybnitelné rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu:
ANO - NE¹⁾

4. Násilí páchané ve společném obydlí: **ANO - NE¹⁾**

Všechny typické znaky domácího násilí na místě prokázány ANO - NE¹⁾

Pomoc poskytnutá ohrožené osobě

Poskytnut kontakt na jiný st. orgán - který:

Poskytnut kontakt na neziskovou organizaci - kterou:

Jiná pomoc - jaká:

Byl uskutečněn převoz ohrožené osoby na jiné místo? **ANO - NE¹⁾**

Když ANO tak Na adresu:

Otázky SARA DN:

U všech položek následujících v této části v případě odpovědi ANO upřesnit.

Oddíl 1: Násilí ve vztahu k blízké osobě

Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí:

ANO - NE - NEZJIŠTĚNO¹⁾ (např. fyzické útoky a sexuální násilí, pokusy o ně, použití zbraní)

Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly:

ANO - NE - NEZJIŠTĚNO¹⁾ (např. vyjadřuje vražedné nebo agresivní myšlenky, plány, ničí oblíbené věci ohrožené osoby)

Dochází ke stupňování fyz. nebo sex. násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné osoby: ANO – NE - NEZJIŠTĚNO¹⁾

(např. zvyšuje se krutost, četnost nebo různorodost násilných činů, výhrůžek nebo úmyslů)

Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení: ANO – NE - NEZJIŠTĚNO¹⁾

(např. podmínky kauce, zkušební doby, podmíněčného propuštění, trestu zákazu pobytu, společenské záruky, probace apod.)

Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí: **ANO- NE - NEZJIŠTĚNO¹⁾**
(vyznává a omlouvá zneužívání moci a různé formy násilí, trpí chorobnou žárlivostí, má potřebu ovládat blízké osoby, zlehčuje nebo popírá domácí násilí)

Oddíl 2: Obecné sklony násilné osoby k násilí

Dopouští se násilná osoba obecné kriminality: **ANO – NE - NEZJIŠTĚNO¹⁾**
(jedná násilná osoba antisociálně na veřejnosti (tj. mimo domácí násilí), existují informace o takovém chování, je držitelem zbraně)

Jsou informace o problémech v předchozích vztazích: **ANO – NE - NEZJIŠTĚNO¹⁾**
(měla násilná osoba problém vytvořit a udržet dlouhodobý důvěrný vztah (opakované opouštění partnera, násilí ve vztahu)

Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy: **ANO – NE - NEZJIŠTĚNO¹⁾**
(např. je dlouhodobě bez zaměstnání, často mění zaměstnání, má výrazné finanční obtíže)

Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi:
ANO - NE - NEZJIŠTĚNO¹⁾ (např. problémy spojené s užíváním nelegálních drog, alkoholu nebo předepsaných léků, s hráčskou závislostí např. na automatech)

Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví: **ANO - NE - NEZJIŠTĚNO¹⁾**
(např. evidentní známky narušení kontaktu s realitou, extrémní chování vybočující mimo normu)

Oddíl 3 : Zranitelnost ohrožené osoby

Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě:
ANO - NE - NEZJIŠTĚNO¹⁾ (přestože se chce od násilné osoby odpoutat, udržuje s ní pravidelné nebo nepravidelné kontakty, popírá a omlouvá akce násilníka, svaluje vinu na sebe)

Má z násilné osoby extrémní strach: **ANO - NE - NEZJIŠTĚNO¹⁾**
(tzn. hladina strachu výrazně ovlivňuje její sebeobranné chování, strach ohroženou osobu traumatizuje a ochromuje její jednání)

Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí: **ANO- NE - NEZJIŠTĚNO¹⁾**
(riziko je velké, pokud ohrožená osoba nemá znalost o tom, kde a jak hledat pomoc, není schopna zajistit své bezpečí, nezná svá práva, má malé nebo žádné kontakty s přáteli a s původní rodinou)

Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání): ANO - NE - NEZJIŠTĚNO¹⁾
(tato místa nezaručují bezpečí, chybí podpora od jiných osob, zdroje pomoci nejsou rychle a lehce dosažitelné, existuje problém s dopravní obsluhností)

Má ohrožená osoba závažné osobní problémy: ANO - NE - NEZJIŠTĚNO¹⁾
(např. problémy se zaměstnáním, s financemi, problémy právního rázu, mentální problémy, problémy s užíváním návykových látek)

Byly splněny podmínky pro vykazání násilné osoby? **ANO - NE¹⁾**
Když ANO tak **Odůvodnění vykazání:**

Vykazání bylo provedeno dne: vhod. a **BYLO - NEBYLO¹⁾**
provedeno za přítomnosti nezúčastněné osoby.

Když bylo tak:

Nezúčastněná osoba:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Trvalý pobyt (ulice, č. p., místo):

Když nebylo tak Z důvodu:

Adresa společného obydlí:

Vymezení prostoru na který se vztahuje vykazání:

Vykazání oznámeno ústně násilné osobě: **ANO - NE¹⁾**

Opatření proti násilné osobě

Zajištění dle § 26 zákona č. 273/2008 Sb.: **ANO - NE¹⁾**

Umístění do PAZS dle § 17 zákona č. 379/2005 Sb.: **ANO - NE¹⁾**

Zadržení dle § 76 zákona č. 141/1961 Sb.: **ANO - NE¹⁾**

Vazba dle § 68 zákona č. 141/1961 Sb.: **ANO - NE¹⁾**

Jiný způsob omezení osobní svobody:

Když došlo k omezení osobní svobody, tak

Osobní svoboda omezena dne: vhod.

Důvod nepřijetí žádného opatření:

Další významné skutečnosti a poznámky:

Kopie úředního záznamu o vykázání předána místně příslušnému intervenčnímu centru dne
v hod.

Kopie úředního záznamu o vykázání předána místně příslušnému soudu, který bude rozhodovat
v případě podání návrhu na předběžné opatření, dne v hod.

Kopie úředního záznamu o vykázání předána vykázané osobě dne v hod.

Kopie úředního záznamu o vykázání předána ohrožené osobě dne v hod.

Když ve společném obydlí žije nezletilá osoba tak:

Kopie úředního záznamu o vykázání předána místně příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany
dětí dne v hod.

Zpracoval:
(hodnostní označení, jméno, příjmení, OeČ, podpis)

Místně příslušné intervenční centrum:

Místně příslušný soud, který rozhoduje o podaném návrhu na předběžné opatření:
.....

Místně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí:

Změny v průběhu vykázání (např. ukončení vykázání apod.): ANO - NE¹⁾

Když ANO tak dne v hod.

Důvod změny v průběhu vykázání:

Změna oznámena:

Vykázané osobě dne v hod.

Ohrožené osobě dne v hod.

Místně příslušnému intervenčnímu centru dne v hod.

Místně příslušnému soudu, který bude rozhodovat v případě podání návrhu na předběžné opatření,
dne v hod.

Když ve společném obydlí žije nezletilá osoba tak:

Místně příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí dne v hod.

Došlo k podání návrhu na předběžné opatření u místně příslušného soudu:

ANO - NE¹⁾

Když ANO tak Návrh na předběžné opatření podán dne v hod.
Rozhodnutí místně příslušného soudu o předběžném opatření nabylo právní moci
dne

Změny zpracoval:
(hodnostní označení, jméno, příjmení, OeČ, podpis)

¹⁾ Nehodící se škrtně.

sara dn
pomůcka pro policisty

OTÁZKY ke zjištění rizika eskalace domácího násilí

DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí (dále jen dn) je především fyzické, psychické anebo sexuální násilí, ke kterému dochází mezi blízkými osobami. O domácí násilí se jedná vždy, pokud jsou přítomny všechny následující znaky.

KLÍČOVÉ ZNAKY DN

- OPAKOVÁNÍ A DLOUHODOBOST** – z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek. *Ptejte se na minulé incidenty, na předchozí zákroky PCR, na úrazy apod.*
- ESKALACE** – domácí násilí se stupňuje od útoků proti lidské důstojnosti k fyzickým útokům až k závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život. *Ptejte se, jak často se incidenty opakují a zda roste intenzita útoků či výhrůžek.*
- JASNÉ A NEZPOCHYBNITELNÉ ROZDĚLENÍ ROLÍ** na ohroženou osobu a násilnou osobu – domácí násilím nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde je rovné nebo střídavě postavení stran incidentu. *Ptejte se, kdo je ohrožen a kdo ubližuje.*
- NEVEREJNOST** – domácí násilí probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly. *Ptejte se, kdy a kde k násilí dochází.*

sara dn

SOUBOR RIZIKOVÝCH FAKTORŮ KE ZJIŠTĚNÍ HROZBY BUDOUČÍHO DN

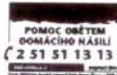
V případě, že na místě zákroku identifikujete situaci jako domácí násilí, doporučujeme vám položit následující katalog otázek. Ty pomohou vám i ohroženým osobám uvádomit si reálné riziko současného a budoucího ohrožení. Zdrojem informací, tj. osobou, která na otázky odpoví, může být ohrožená osoba, oznamovatel (např. sousedé), ale i násilná osoba.

Otázky jsou orientačním vodítkem a slouží k rychlému a správnému rozhodnutí o dalším postupu. Otázky pokládejte v souvislosti s aktuálním incidentem a zajímejte se také o incidenty předchozí, protože domácí násilí je násilím na pokračování. V této fázi zákroku není nutné provést písemný záznam, je-li to možné, doporučuje se pořídit záznam zvukový.

K vyhodnocení budoucího možného rizika dn použijte vlastní úvahu. Zvažte další kroky a opatření. Ze škály možných opatření zvolte vždy takové, které bude s přihlédnutím ke konkrétní situaci maximálně bezpečné pro ohroženou osobu.

Například:

- přivolejte další policisty
- zvažte opatření podle trestního řádu nebo zákona o PCR
- po 1. 1. 2007 zvažte „vykázání“ podle zákona č. 135/2006 Sb.
- doporučte azylové zařízení nebo jiné bezpečné místo
- poučte ohroženou osobu o bezpečnostním plánu
- informujte OSPOD o dětech v rodině
- předejte ohrožené osobě kontakt na DONA linku

Tato dokumentace vznikla díky knih bezpečí, a.s. v rámci projektu „Regionální podpora informovanosti o rizicích násilí mezi osobami domácího násilí“ projektu spolufinancovaného Evropskou unií a státním rozpočtem České republiky.

sara dn

3x5 otázek
na rizikové faktory

ODDÍL 1

NÁSILÍ VE VZTAHU K BLÍZKÉ OSOBE

- Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?**
– např. fyzické útoky a sexuální násilí, pokusy o ně, použití zbraní
- Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?**
– např. vyjadřuje vražedné nebo agresivní myšlenky, oláhev, ničí oblíbené věci ohrožené osoby
- Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné osoby?**
– např. zvyšuje se krutost, četnost nebo různorodost násilných činů, výhrůžek nebo úmyslů
- Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?**
– např. podmínky kauce, zkušební doby, podmíněčného propuštění, trestu zákazu pobytu, společenské záruky, probace aj.
- Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?**
– např. vyznává a omlouvá zneužívání moci a různé formy násilí, trpí chorobnou žárlivostí, má potřebu ovládat blízké osoby, zlehčuje nebo popírá dn

ODDÍL 2

OBECNÉ SKLONY NÁSILNÉ OSOBY K NÁSILÍ

- Dopouští se obecné kriminality?**
– jedná násilná osoba antisociálně na veřejnosti (tj. mimo „omáči násilí“), existují informace o takovém chování, je držitelem zbraně
- Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?**
– měla násilná osoba problém vytvořit a udržet dlouhodobý důvěrný vztah (opakované opouštění partnera, násilí ve vztahu)
- Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?**
– např. je dlouhodobě bez zaměstnání, často mění zaměstnání, má výrazné finanční obtíže
- Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi?**
– např. problémy spojené s užíváním nelegálních drog, alkoholu nebo předepsaných léků, s hráchskou závislostí např. na automatech
- Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?**
– např. evidentní známky narušení kontaktu s realitou, extrémní chování vybočující mimo normu

ODDÍL 3

ZRANITELNOST OHROŽENÉ OSOBY

- Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?**
– přestože se chce od násilné osoby odpoutat, udržuje s ní pravidelné nebo nepravidelné kontakty, popírá a omlouvá akce násilníka, svaluje vinu na sebe
- Má z násilné osoby extrémní strach?**
– tzn. hladina strachu výrazně ovlivňuje její sebeobraně chování, strach ohroženou osobu traumatizuje a ochromuje její jednání
- Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?**
– riziko je velké, pokud ohrožená osoba nemá znalosti o tom, kde a jak hledat pomoc, není schopna zajistit své bezpečí, nezná svá práva, má malé nebo žádné kontakty s přáteli a s původní rodinou
- Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejednom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?**
– tato místa nezaručují bezpečí, chybí podpora od jiných osob, zdroje pomoci nejsou rychle a lehce dosažitelné, existuje problém s dopravní obslužností
- Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?**
– např. problémy se zaměstnáním, s financemi, problémy s p. úvního rázu, mentální problémy, problémy s užíváním návykových látek

www.donaLinka.cz – www.bkb.cz – www.domacinasilí.cz

Copyright © 2005 P. R. Krepp, S. D. Hart & H. DeRogee – Copyright © 2006 Bílá kniha bezpečí, a.s.
Kopírování, reprodukce a opětovné přetiskování je povoleno, pokud jsou zachována všechna práva.